Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Навчально-науковий інститут «Українська інженерно-педагогічна академія»
Кафедра маркетингу та торговельного підприємництва

До захисту допущено кафедрою маркетингу та торговельного підприємництва *протокол №*____ *від* _____

завідувач кафедри _____ Вікторія ЧОБІТОК
(підпис) (ім'я, прізвище)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
здобувача першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
(першого (бакалаврського) / другого (магістерського))

«МЕТОДИКА ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА»

(тема роботи)

Спеціальність (спеціалізація) 071 «Облік і оподаткування»
(код та найменування спеціальності; спеціалізації спеціальності)
Освітня програма «Облік і оподаткування»
(назва освітньої програми)

Здобувач _____ Валерія КАЛІБЕРДА
(підпис) (ім'я, прізвище)

Науковий керівник _____ Ірина ПОРСЮРОВА
(підпис) (ім'я, прізвище)

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Навчально-науковий інститут «Українська інженерно-педагогічна академія»
Кафедра маркетингу та торговельного підприємництва

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Завідувач кафедри
Вікторія ЧОБІТОК
(ім'я, прізвище)
_____
(підпис)
«___» _____ 2026 року

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

здобувача першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
(першого (бакалаврського) / другого (магістерського))
Каліберди Валерії Євгеніївни
(прізвище, ім'я, по батькові здобувача)
Спеціальність (спеціалізація) 071 «Облік і оподаткування»
(код та найменування спеціальності; спеціалізації спеціальності)
Освітня програма «Облік і оподаткування»
(назва освітньої програми)

1. Тема роботи: «Методика обліку і аналізу формування та використання прибутку підприємства»
2. Керівник роботи: Порсюрова Ірина Петрівна, к.е.н., доц.
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом по Університету від «15» грудня 2025 року № 4801-5/4400

3. Строк подання здобувачем роботи: «01» травня 2026 року
4. Вихідні дані до роботи:
5. Перелік питань, які потрібно розробити:
   1) Економічна сутність прибутку підприємства, його функції, види та значення в системі управління діяльністю підприємства
   2) Методика бухгалтерського обліку та аналізу формування і використання прибутку підприємства
   3) Організаційно-економічна характеристика підприємства ТОВ «ХАРКІВХОЛОДМАШ» та особливості організації обліку прибутку
   4) Аналіз фінансових результатів, формування прибутку та ефективності його використання на підприємстві
   5) Напрями удосконалення бухгалтерського обліку прибутку підприємства
   6) Заходи щодо підвищення ефективності формування та використання прибутку підприємства

6. План роботи

№ з/п	Назва етапів роботи та питань, які мають бути розроблені відповідно до завдання	Термін виконання	Позначки керівника про виконання завдань
1	Систематизація матеріалів про діяльність об’єкту дослідження	02.03.2026 р.	
2	Вивчення теоретичного матеріалу, написання першого розділу роботи	16.03.2026 р	
3	Аналіз діяльності об’єкту дослідження, написання другого розділу	03.04.2026 р	
4	Розробка та написання рекомендаційної частини роботи	20.04.2026 р	
5	Завершення вступу та висновків, формування анотації, впорядкування списку літератури	27.04.2026 р	
6	Перевірка на антиплагіат	01.05.2026 р	
7	Оформлення дипломної роботи та представлення її на кафедру	10.05.2026 р	

Дата видачі завдання: «02» березня 2026 року

Здобувач _____ Валерія КАЛІБЕРДА
(підпис) (ім’я, прізвище)

Науковий керівник _____ Ірина ПОРСЮРОВА
(підпис) (ім’я, прізвище)

АНОТАЦІЯ

Каліберда, Валерія Євгеніївна. Методика обліку і аналізу формування та використання прибутку підприємства : спеціальність 071 «Облік і оподаткування» : освітня програма «Облік і оподаткування» / В. Є. Каліберда ; кер. І. П. Порсюрова. – Харків : Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2026. – 75 с.

Бакалаврська кваліфікаційна робота присвячена теоретичним і практичним засадам методики обліку і аналізу формування та використання прибутку підприємства. У роботі досліджено економічну сутність прибутку підприємства, його функції, види та значення в системі управління діяльністю суб'єкта господарювання. Розглянуто методичні підходи до бухгалтерського обліку формування і використання прибутку, а також окреслено основні напрями аналізу фінансових результатів підприємства. Надано організаційно-економічну характеристику ТОВ «ХАРКІВХОЛОДМАШ» та досліджено особливості організації обліку прибутку на підприємстві. Проведено аналіз динаміки доходів, фінансових результатів і показників рентабельності підприємства за 2022–2025 роки. Визначено основні тенденції формування прибутку, виявлено чинники, що впливають на його величину, та оцінено ефективність використання фінансових результатів у діяльності підприємства. За результатами дослідження обґрунтовано напрями вдосконалення бухгалтерського обліку прибутку підприємства, зокрема шляхом підвищення аналітичності облікової інформації, організації обліку за центрами відповідальності, автоматизації внутрішньої звітності та посилення внутрішнього контролю. Запропоновано практичні заходи щодо підвищення ефективності формування та використання прибутку ТОВ «ХАРКІВХОЛОДМАШ» за рахунок збільшення доходів від основної діяльності, оптимізації витрат, розвитку сервісного напряму та капіталізації чистого прибутку. Розраховано очікуваний економічний ефект від упровадження запропонованих заходів.

Результати роботи можуть бути використані в практичній діяльності виробничих підприємств для вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління прибутком та підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності.

Ключові слова: прибуток, фінансові результати, облік, аналіз, рентабельність, дохід, витрати, чистий прибуток, управління прибутком підприємства.

ANNOTATION

Kaliberda, Valeriia. Methodology of accounting and analysis of enterprise profit generation and allocation : Specialty 071 «Accounting and Taxation» : Educational Program «Accounting and Taxation» / V. Ye. Kaliberda ; Academic Supervisor I. P. Porsiurova. – Kharkiv: V. N. Karazin Kharkiv National University, 2026. – 75 p.

The Bachelor's thesis is dedicated to the theoretical and practical foundations of the methodology of accounting and analysis of enterprise profit generation and allocation. The study explores the economic essence of enterprise profit, its functions, types, and significance within the management system of an economic entity. It reviews methodological approaches to the financial accounting of profit generation and allocation, and outlines the main directions for analyzing an enterprise's financial results. An organizational and economic profile of LLC «KHARKIVKHOLODMASH» is provided, and the specific features of the profit accounting organization at the enterprise are investigated. An analysis of the dynamics of the company's revenues, financial results, and profitability indicators for the years 2022–2025 has been conducted. The main trends in profit generation are determined, the factors influencing its volume are identified, and the efficiency of financial results utilization in the enterprise's operations is evaluated. Based on the research findings, the ways to improve the financial accounting of enterprise profit are substantiated, particularly through increasing the detail of analytical accounting information, organizing accounting by responsibility centers, automating internal reporting, and strengthening internal control. Practical measures to enhance the efficiency of profit generation and allocation at LLC «KHARKIVKHOLODMASH» are proposed, including increasing revenues from core activities, optimizing costs, developing the service business segment, and capitalizing net profit. The expected economic effect from the implementation of the proposed measures is calculated.

The results of this study can be applied to the practical operations of manufacturing enterprises to improve the accounting and analytical support of profit management and to increase the efficiency of financial and economic activities.

Keywords: profit, financial results, accounting, analysis, profitability, revenue, expenses, net profit, enterprise profit management.

ЗМІСТ

стор.

ВСТУП…… 6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА…… 8
1.1 Економічна сутність прибутку підприємства, його функції, види та значення в системі управління діяльністю підприємства..…… 8
1.2 Методика бухгалтерського обліку та аналізу формування і використання прибутку підприємства…...……..…… 14
ВИСНОВКИ ДО 1 РОЗДІЛУ…….……..…..…… 22
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗ ФОРМУВАННЯ І ВИКОРИСТАННЯ ПРИБУТКУ НА ПІДПРИЄМСТВІ ТОВ «ХАРКІВХОЛОДМАШ»…...……... 25
2.1 Організаційно-економічна характеристика підприємства ТОВ «ХАРКІВХОЛОДМАШ» та особливості організації обліку прибутку……..... 25
2.2 Аналіз фінансових результатів, формування прибутку та ефективності його використання на підприємстві …...……..... 31
ВИСНОВКИ ДО 2 РОЗДІЛУ …….……..... 37
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ТА ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФОРМУВАННЯ І ВИКОРИСТАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА ТОВ «ХАРКІВХОЛОДМАШ»……... 39
3.1 Напрями удосконалення бухгалтерського обліку прибутку підприємства.....……..…… 39
3.2 Заходи щодо підвищення ефективності формування та використання прибутку підприємства....……... 46
ВИСНОВКИ ДО 3 РОЗДІЛУ..……..……... 52
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ……..……..…….. 55
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ…….…..…..... 59
ДОДАТКИ…….……... 66

ВСТУП

У сучасних умовах розвитку економіки України прибуток підприємства виступає одним із найважливіших узагальнюючих показників, що характеризує кінцеві результати господарської діяльності, рівень ефективності використання ресурсів, фінансову стійкість і конкурентоспроможність суб'єкта господарювання. Саме прибуток формує фінансову основу для самофінансування, оновлення матеріально-технічної бази, розширення виробництва, реалізації інвестиційних проєктів, виконання зобов'язань перед бюджетом, працівниками, кредиторами та власниками. За умов посилення конкуренції, нестабільності ринкового середовища, інфляційних процесів, зміни логістичних зв'язків і зростання вимог до якості управління особливої актуальності набувають питання належної організації обліку та аналізу формування і використання прибутку підприємства.

Метою дослідження є обґрунтування пропозицій щодо вдосконалення методики обліку і аналізу формування та використання прибутку підприємства.

Для досягнення поставленої мети в роботі необхідно вирішити наступні завдання:

– дослідити економічну сутність прибутку підприємства, визначити його функції, види та значення в системі управління діяльністю підприємства;

– розглянути методику бухгалтерського обліку та аналізу формування і використання прибутку підприємства;

– надати організаційно-економічну характеристику підприємства ТОВ «ХАРКІВХОЛОДМАШ» та визначити особливості організації обліку прибутку;

– здійснити аналіз фінансових результатів, формування прибутку та ефективності його використання на підприємстві;

– обґрунтувати напрями удосконалення бухгалтерського обліку прибутку підприємства;

– запропонувати заходи щодо підвищення ефективності формування та використання прибутку підприємства.

Об’єктом дослідження є процеси обліку і аналізу формування та використання прибутку підприємства.

Предметом дослідження є методика обліку і аналізу формування та використання прибутку підприємства ТОВ «ХАРКІВХОЛОДМАШ».

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативно-правові акти України з питань бухгалтерського обліку і фінансової звітності, національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку, наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених, матеріали фахових видань, а також фінансова звітність і внутрішня облікова інформація ТОВ «ХАРКІВХОЛОДМАШ». Кваліфікаційна робота виконується на основі фінансової звітності підприємства у формі товариства з обмеженою відповідальністю «ХАРКІВХОЛОДМАШ» – машинобудівного підприємства, яке спеціалізується на проєктуванні, виготовленні та впровадженні промислового холодильного та вентиляційного обладнання для підприємств різних галузей економіки.

У процесі дослідження використано наступні методи: аналіз і синтез – для узагальнення теоретичних положень щодо сутності прибутку; порівняння – для оцінювання динаміки показників; групування – для систематизації факторів впливу на формування прибутку; коефіцієнтний метод – для оцінки рентабельності; горизонтальний і вертикальний аналіз – для дослідження змін у структурі доходів, витрат і фінансових результатів; абстрактно-логічний метод – для формулювання висновків і пропозицій.

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробленні пропозицій щодо вдосконалення організації аналітичного обліку прибутку, підвищення інформативності обліково-аналітичного забезпечення управління фінансовими результатами та обґрунтуванні заходів, спрямованих на зростання прибутку і підвищення ефективності його використання на підприємстві.

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Економічна сутність прибутку підприємства, його функції, види та значення в системі управління діяльністю підприємства

Прибуток як багатогранна економічна категорія інтегрує в собі результативність функціонування суб'єкта господарювання та потенціал його подальшого зростання. Виконуючи роль основного джерела капіталізації та фінансового забезпечення соціально-економічних потреб, прибуток вимагає детального теоретичного дослідження. Це необхідно для формування методологічного підґрунтя обліково-аналітичних систем, спрямованих на оптимізацію управління підприємством. Відповідно дослідження економічної сутності прибутку має важливе значення для побудови ефективної системи бухгалтерського обліку, економічного аналізу та управління підприємством [12].

В економічній літературі прибуток розглядається як форма вираження чистого доходу підприємства, створеного в процесі виробничо-господарської діяльності. Його виникнення пов'язане з перевищенням доходів над витратами за певний звітний період. Прибуток відображає загальний економічний ефект від раціонального використання основних засобів, матеріальних ресурсів, трудового потенціалу, фінансового капіталу, організаційних можливостей і ринкових переваг підприємства [46].

З економічної точки зору прибуток є тією частиною новоствореної вартості, яка залишається у розпорядженні підприємства після покриття всіх витрат, пов'язаних із виробництвом і реалізацією продукції, виконанням робіт чи наданням послуг. Саме через прибуток узагальнюється результат впливу таких чинників, як обсяг реалізації, структура асортименту, рівень

собівартості, продуктивність праці, швидкість обороту коштів, політика ціноутворення, організація збуту та якість управління в цілому [16].

З позиції бухгалтерського обліку прибуток є складовою фінансового результату підприємства, що формується шляхом зіставлення визнаних доходів і витрат відповідно до принципів нарахування та відповідності доходів і витрат. Такий підхід забезпечує єдину методичну основу для відображення результатів діяльності у фінансовій звітності та створює інформаційну базу для проведення подальшого аналізу й прийняття управлінських рішень [31].

З точки зору фінансового менеджменту прибуток виступає критерієм результативності функціонування підприємства та водночас джерелом зростання його власного капіталу. За рахунок прибутку формується фінансова основа для технічного переоснащення, розширення виробництва, створення резервів, підвищення платоспроможності, інвестиційної активності та ринкової стійкості. Отже, прибуток доцільно розглядати як комплексний показник, що відображає не лише результат господарювання, а й потенціал подальшого розвитку підприємства [20].

Сутність прибутку визначається через його функції. У системі управління підприємством він виконує оціночну, розподільчу, стимулюючу та відтворювальну функції (табл. 1.1).

Оціночна функція прибутку полягає в тому, що він є узагальнюючим показником ефективності діяльності підприємства. Через величину прибутку оцінюється результативність використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, доцільність виробничої програми, обґрунтованість цінової політики, а також ефективність організаційних і управлінських рішень [23].

Розподільча функція виявляється в тому, що прибуток є об’єктом розподілу між державою, власниками та самим підприємством. Частина прибутку вилучається до бюджету у вигляді податків, інша частина може спрямовуватися на виплату дивідендів, формування резервного капіталу,

фінансування інвестиційних програм, соціальні заходи та матеріальне стимулювання працівників [37].

Стимулююча роль прибутку проявляється через мотивацію підприємства до постійного вдосконалення своєї діяльності заради досягнення вищих фінансових показників. Необхідність підвищення прибутковості обумовлює зниження витрат, підвищення продуктивності праці, удосконалення технології виробництва, підвищення якості продукції, пошук нових ринків збуту та загальне покращення системи управління [11].

Відтворювальна функція прибутку полягає в тому, що він є внутрішнім джерелом фінансування простого та розширеного відтворення. За рахунок прибутку підприємство може оновлювати обладнання, впроваджувати інновації, модернізувати виробничі процеси, збільшувати обсяги діяльності та забезпечувати довгостроковий розвиток [41].

Таблиця 1.1

Функції прибутку підприємства та їх значення

Функція прибутку	Зміст функції	Значення для підприємства
1	2	3
Оціночна	Характеризує кінцевий результат господарської діяльності та рівень ефективності використання ресурсів	Дозволяє оцінити результативність діяльності та якість управління
Розподільча	Забезпечує розподіл фінансового результату між державою, власниками та підприємством	Формує основу для оподаткування, дивідендної політики та внутрішнього фінансування
Стимулююча	Спонукає до підвищення ефективності, скорочення витрат і пошуку резервів зростання	Орієнтує підприємство на покращення фінансових результатів
Відтворювальна	Служить джерелом фінансування інвестицій, оновлення активів і розширення діяльності	Сприяє забезпеченню сталого економічного розвитку

Джерело: сформовано автором на базі [23; 37; 41]

Для потреб бухгалтерського обліку, економічного аналізу та управління важливим є його класифікація. Класифікаційний підхід дає можливість більш

детально дослідити джерела формування фінансового результату, визначити напрями використання прибутку та забезпечити належний рівень інформаційної деталізації для управлінських цілей (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Класифікація прибутку підприємства для потреб обліку, аналізу та управління

Класифікаційна ознака	Види прибутку	Практичне значення
1	2	3
За етапами формування	Валовий прибуток; прибуток від операційної діяльності; прибуток до оподаткування; чистий прибуток	Дає змогу простежити послідовність формування фінансового результату
За джерелами формування	Прибуток від операційної діяльності; від фінансової діяльності; від інвестиційної діяльності	Дозволяє визначити основні джерела утворення прибутку
За характером використання	Капіталізований; спожитий	Характеризує напрями використання чистого прибутку
За обліковим підходом	Бухгалтерський; економічний	Забезпечує оцінку облікового та економічного результату
За результатом діяльності	Прибуток; збиток	Дає загальну характеристику результативності господарювання
За часовою ознакою	Фактичний; плановий; прогнозний	Сприяє ретроспективному, поточному та перспективному аналізу

Джерело: сформовано автором на базі [12; 20; 27; 36]

За етапами формування у фінансовій звітності виділяють валовий прибуток, фінансовий результат від операційної діяльності, прибуток до оподаткування та чистий прибуток. Валовий прибуток визначається як різниця між чистим доходом від реалізації продукції та собівартістю реалізованої продукції. Цей показник характеризує ефективність основної виробничої діяльності підприємства та дає змогу оцінити співвідношення між обсягом реалізації та виробничими витратами [40].

Фінансовий результат від операційної діяльності формується після врахування адміністративних витрат, витрат на збут, інших операційних

доходів та інших операційних витрат. Саме цей показник найбільш повно відображає результативність поточної основної діяльності підприємства [43].

Прибуток до оподаткування охоплює сукупний результат усіх видів діяльності підприємства до сплати податку на прибуток. Він враховує не лише операційні, а й фінансові та інші доходи і витрати. Чистий прибуток є підсумковим фінансовим результатом, який залишається у розпорядженні підприємства після виконання податкових зобов'язань [44].

За джерелами формування прибуток поділяють на прибуток від операційної, фінансової та інвестиційної діяльності. Такий підхід дає змогу встановити, яка саме сфера діяльності підприємства формує основну частину фінансового результату. Для виробничих підприємств головним джерелом прибутку зазвичай виступає операційна діяльність, оскільки саме вона пов'язана з виробництвом і реалізацією основної продукції [46].

За характером використання доцільно розмежовувати капіталізований і спожитий прибуток. Капіталізований прибуток спрямовується на розвиток підприємства, фінансування інвестицій, формування резервів, модернізацію виробництва та зміцнення фінансової стійкості. Спожитий прибуток використовується на виплату дивідендів, соціальні виплати, матеріальне заохочення працівників та інші поточні потреби [61].

За обліковим підходом виділяють бухгалтерський та економічний прибуток. Бухгалтерський прибуток визначається відповідно до правил фінансового обліку як різниця між доходами та витратами, визнаними у звітному періоді. Економічний прибуток є ширшим поняттям, оскільки враховує також альтернативні витрати використання власних ресурсів. Це дає змогу оцінити не лише обліковий результат, а й реальну економічну доцільність господарської діяльності [12].

За часовою ознакою прибуток може бути фактичним, плановим і прогнозним. Такий поділ є важливим для організації аналізу та планування, оскільки дозволяє порівнювати досягнуті результати з очікуваними та визначати резерви поліпшення фінансового стану підприємства [38].

Важливе значення прибуток має в системі управління діяльністю підприємства. Він виступає одним із головних орієнтирів у процесі прийняття стратегічних, тактичних і оперативних управлінських рішень. На стратегічному рівні прибуток визначає можливості фінансування розвитку, модернізації виробництва, освоєння нових ринків, оновлення продукції та забезпечення фінансової незалежності підприємства. На тактичному рівні аналіз прибутку дає змогу обґрунтувати рішення щодо асортиментної політики, ціноутворення, скорочення витрат, оптимізації виробничої програми та збутової діяльності. На оперативному рівні контроль прибутковості дозволяє швидко реагувати на відхилення фактичних показників від запланованих і виявляти поточні резерви підвищення ефективності [41].

Для виробничих підприємств прибуток є критерієм результативності не лише фінансової, а й виробничо-комерційної діяльності. Його величина безпосередньо залежить від обсягу реалізації продукції, рівня собівартості, цінової політики, якості виробів, структури витрат, організації постачання та збуту. Саме тому управління прибутком має будуватися на комплексному поєднанні обліку, аналізу, контролю та планування [44].

Для ТОВ «ХАРКІВХОЛОДМАШ» прибуток має важливе практичне значення як джерело забезпечення поточної діяльності, технічного розвитку підприємства та зміцнення його фінансової стійкості. Відповідно виробничий характер діяльності підприємства, пов’язаний із виготовленням і реалізацією промислового холодильного обладнання, досягнення стабільного приросту прибутку залежить від ефективності використання виробничих потужностей, контролю собівартості, результативності збутової політики, рівня комерційних витрат та якості управління фінансовими результатами в цілому.

Водночас абсолютна величина прибутку не дає вичерпної оцінки ефективності господарювання. Для більш повної характеристики результативності діяльності підприємства необхідно поєднувати аналіз абсолютних показників прибутку з оцінкою відносних показників

рентабельності. Саме у взаємозв'язку прибутку та рентабельності найбільш повно розкривається реальна ефективність використання активів, капіталу, витрат та обсягу реалізації [28].

Отже, прибуток підприємства є складною багатогранною економічною категорією, що відображає кінцевий позитивний фінансовий результат діяльності, характеризує ефективність використання ресурсів, виконує оціночну, розподільчу, стимулюючу та відтворювальну функції та займає центральне місце в системі управління підприємством. Його класифікація за різними ознаками дозволяє забезпечити детальне дослідження в системі бухгалтерського обліку, економічного аналізу та управління, а також створює необхідне інформаційне підґрунтя для прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо формування, розподілу і використання прибутку.

1.2 Методика бухгалтерського обліку та аналізу формування і використання прибутку підприємства

Методика бухгалтерського обліку та аналізу формування і використання прибутку підприємства займає важливе місце в системі управління фінансовими результатами, оскільки саме вона забезпечує формування достовірної, своєчасної та аналітично придатної інформації для оцінки результативності господарської діяльності. В умовах ринкової економіки ефективність управління підприємством значною мірою залежить від того, наскільки повно і правильно організовано облік доходів, витрат і фінансових результатів, а також наскільки глибоко здійснюється аналіз чинників, що впливають на величину прибутку та напрями його використання [31].

Прибуток як фінансовий результат формується внаслідок взаємодії великої кількості господарських процесів. Саме тому методика його обліку та аналізу має ґрунтуватися на системному підході, який передбачає взаємозв'язане дослідження доходів, витрат, податкових зобов'язань, порядку розподілу чистого прибутку, а також результативності управлінських рішень

щодо його використання. Такий підхід дозволяє не лише відобразити кінцевий фінансовий результат у звітності, а й розкрити причини його формування, оцінити динаміку та визначити резерви зростання прибутковості підприємства [32].

Бухгалтерський облік прибутку базується на чинних нормативно-правових актах України, які регламентують порядок ведення обліку доходів, витрат, фінансових результатів і складання фінансової звітності. Методичну основу становлять Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [1], Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [3], П(С)БО 15 «Дохід» [4], П(С)БО 16 «Витрати» [5], План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, а також Інструкція про його застосування [6-7]. Саме ці нормативні документи визначають методичні підходи до визнання доходів і витрат, їх групування, відображення на рахунках бухгалтерського обліку та формування фінансового результату звітного періоду.

Організація бухгалтерського обліку прибутку ґрунтується на загальновизнаних принципах бухгалтерського обліку, серед яких особливе значення мають принцип нарахування, принцип відповідності доходів і витрат, принцип обачності, повного висвітлення та послідовності. Принцип нарахування забезпечує відображення доходів і витрат у тому звітному періоді, в якому вони виникають, незалежно від фактичного руху коштів. Принцип відповідності доходів і витрат передбачає, що для визначення фінансового результату доходи звітного періоду мають порівнюватися з витратами, здійсненими для отримання цих доходів. Саме дотримання цих принципів забезпечує достовірність визначення прибутку підприємства [24].

Методика бухгалтерського обліку формування прибутку передбачає послідовне відображення господарських операцій, пов'язаних із виникненням доходів, визнанням витрат та визначенням кінцевого фінансового результату. У межах фінансового обліку спочатку здійснюється облік доходів від

реалізації продукції, товарів, робіт і послуг, інших операційних доходів, фінансових доходів та інших доходів. Паралельно ведеться облік собівартості реалізованої продукції, адміністративних витрат, витрат на збут, інших операційних витрат, фінансових витрат та інших витрат. Після зіставлення відповідних доходів і витрат визначається фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування, а після врахування податку на прибуток – чистий прибуток підприємства [26].

У системі рахунків бухгалтерського обліку формування прибутку забезпечується через використання рахунків класу 7 «Доходи і результати діяльності», класу 9 «Витрати діяльності» та рахунку 79 «Фінансові результати». На рахунках доходів накопичуються суми визнаних доходів за їх видами, а на рахунках витрат – суми відповідних витрат. Наприкінці звітного періоду ці рахунки закриваються на рахунок 79, на якому узагальнюється фінансовий результат діяльності підприємства. Кредитове сальдо рахунку 79 свідчить про наявність прибутку, дебетове – про збиток [7].

Особливе значення в методиці обліку має правильне документальне оформлення операцій, які впливають на величину прибутку. Первинними документами для обліку доходів можуть бути видаткові накладні, акти приймання-передачі робіт і послуг, рахунки-фактури, товарно-транспортні накладні, касові та банківські документи. Витрати підтверджуються документами щодо придбання матеріалів, нарахування заробітної плати, списання запасів, амортизації, надання послуг сторонніми організаціями, сплати податків та інших витрат. Достовірність первинної документації є базовою умовою правильного визначення фінансового результату та подальшого аналізу прибутку [46].

Не менш важливим елементом методики обліку прибутку є аналітичний облік. Саме аналітичний облік забезпечує деталізацію інформації про доходи, витрати та фінансові результати за видами продукції, напрямами діяльності, структурними підрозділами, центрами відповідальності, замовленнями, сегментами ринку та іншими ознаками. Без належно організованого

аналітичного обліку неможливо забезпечити достатній рівень інформативності для управління прибутком, оскільки в такому разі керівництво підприємства не має змоги встановити, які саме напрямки діяльності формують основну частину фінансового результату, а які – знижують загальну прибутковість [49].

З позиції управління підприємством важливим є не лише облік формування прибутку, а і облік його використання. Чистий прибуток, що залишається в розпорядженні підприємства після сплати податку на прибуток, може спрямовуватися на різні цілі: поповнення власного капіталу, створення резервів, фінансування інвестицій, соціальний розвиток, матеріальне стимулювання працівників, виплату дивідендів тощо. Методика обліку використання прибутку повинна забезпечувати контроль за напрямами його розподілу, цільовим використанням та відповідністю затвердженим рішенням власників або керівних органів підприємства [52].

Для цілей управління важливо, щоб облікова система не обмежувалася лише відображенням уже здійснених господарських операцій, а й формувала інформацію, придатну для прогнозування прибутку, контролю за виконанням планів і виявлення резервів підвищення ефективності діяльності. У межах цього підходу важливого значення набуває інтеграція бухгалтерського обліку та економічного аналізу прибутку, що дозволяє сформувати комплексну інформацію щодо фінансового стану підприємства.

У таблиці 1.3 представлено основні елементи бухгалтерського обліку щодо формування та використання прибутку підприємства. Методика обліку прибутку базується на нормативних актах і первинному документуванні, що забезпечує достовірність даних. Через систему рахунків та аналітичний облік за напрямами діяльності інформація систематизується для відображення у звітності. Це дозволяє не лише визначити фінансовий результат (від валового до чистого), а й контролювати подальший розподіл і цільове використання прибутку.

Таблиця 1.3

Основні елементи методики бухгалтерського обліку формування і використання прибутку підприємства

Елемент методики	Характеристика	Призначення
1	2	3
Нормативна база	Законодавчі та нормативні акти з бухгалтерського обліку, фінансової звітності, доходів, витрат і податку на прибуток	Забезпечує правову та методичну основу ведення обліку прибутку
Первинне документування	Оформлення операцій з реалізації продукції, визнання доходів, обліку витрат, нарахування податків та розподілу прибутку	Підтверджує реальність господарських операцій і достовірність даних обліку
Система рахунків	Використання рахунків доходів, витрат і фінансових результатів	Забезпечує накопичення та узагальнення інформації про формування прибутку
Аналітичний облік	Деталізація даних за видами продукції, підрозділами, напрямами діяльності, центрами відповідальності	Створює інформаційну основу для управління прибутком
Узагальнення у звітності	Відображення валового прибутку, операційного прибутку, прибутку до оподаткування та чистого прибутку	Дає змогу оцінити фінансові результати за звітний період
Облік використання прибутку	Відображення напрямів розподілу чистого прибутку	Забезпечує контроль за цільовим використанням фінансового результату

Джерело: систематизовано автором на базі [46; 49; 52]

Методика аналізу формування і використання прибутку підприємства передбачає комплексне дослідження абсолютних і відносних показників, які характеризують обсяг, структуру, динаміку та ефективність формування фінансового результату. Основними завданнями аналізу є оцінка змін прибутку в часі, визначення впливу окремих чинників на його величину, виявлення тенденцій прибутковості, дослідження напрямів використання чистого прибутку та обґрунтування заходів щодо підвищення ефективності діяльності підприємства [47].

Першим етапом аналізу є оцінка динаміки фінансових результатів. На цьому етапі досліджуються зміни валового прибутку, прибутку від операційної діяльності, прибутку до оподаткування та чистого прибутку за кілька звітних періодів. Такий аналіз дозволяє встановити загальні тенденції у зміні прибутковості підприємства, виявити періоди зростання або зниження фінансового результату та попередньо оцінити стійкість його формування [60].

Наступним етапом є структурний аналіз прибутку, який передбачає визначення питомої ваги окремих складових фінансового результату в загальній системі доходів і витрат. Завдяки цьому можна встановити, яку частину прибутку формує операційна діяльність, наскільки значущими є інші доходи або витрати, а також виявити зміни у структурі фінансових результатів. Для виробничих підприємств такий аналіз має особливе значення, оскільки дозволяє оцінити залежність прибутковості від собівартості продукції, адміністративних витрат, витрат на збут та інших чинників [43].

Важливою складовою методики є факторний аналіз прибутку. Його мета полягає у визначенні впливу окремих чинників на зміну фінансового результату. Найчастіше досліджується вплив обсягу реалізації, ціни реалізації, собівартості продукції, структури асортименту, рівня постійних і змінних витрат, продуктивності праці, матеріаломісткості та інших показників. Саме факторний аналіз дозволяє перейти від загальної констатації змін прибутку до встановлення конкретних причин цих змін, що є необхідним для обґрунтування управлінських рішень [29; 34].

У процесі аналізу прибутку широко застосовуються методи горизонтального, вертикального, коефіцієнтного та порівняльного аналізу. Горизонтальний аналіз дає змогу оцінити абсолютні та відносні зміни показників прибутку за періодами. Вертикальний аналіз дозволяє визначити структуру фінансових результатів. Коефіцієнтний аналіз пов’язаний з оцінкою показників рентабельності, які відображають відносну ефективність діяльності підприємства. Порівняльний аналіз використовується для

зіставлення фактичних показників із плановими, нормативними або середньогалузевими значеннями [30].

Методика аналізу прибутку нерозривно пов’язана з аналізом рентабельності. Абсолютний прибуток не дає повної характеристики ефективності діяльності підприємства, оскільки його величина значною мірою залежить від масштабів господарювання. Саме тому для об’єктивнішої оцінки результативності застосовуються відносні показники, які характеризують рівень прибутковості. До основних показників рентабельності належать рентабельність продажу, рентабельність активів, рентабельність власного капіталу, рентабельність продукції та інші [41].

Рентабельність продажу характеризує, яку частку прибутку підприємство отримує з кожної гривні чистого доходу від реалізації продукції. Рентабельність активів відображає ефективність використання всіх активів підприємства для формування прибутку. Рентабельність власного капіталу показує рівень дохідності коштів власників. Аналіз цих показників дає можливість оцінити не лише обсяг прибутку, а й якість його формування, тобто те, наскільки ефективно підприємство використовує наявні ресурси для досягнення фінансового результату [34].

Окремим напрямом методики аналізу є дослідження використання чистого прибутку. На цьому етапі оцінюється, на які цілі спрямовується прибуток підприємства, наскільки раціонально здійснюється його розподіл між споживанням і нагромадженням, чи забезпечує наявна структура використання прибутку довгостроковий розвиток підприємства. Надмірне спрямування прибутку на поточне споживання може обмежувати можливості технічного оновлення і розширення діяльності, тоді як надмірна капіталізація прибутку без достатнього стимулювання персоналу або без врахування інтересів власників також може знижувати загальну ефективність управління [32].

В таблиці 1.4 систематизовано основні напрями аналізу формування і використання прибутку підприємства.

Таблиця 1.4

Основні напрями аналізу формування і використання прибутку підприємства

Напрям аналізу	Зміст аналізу	Очікуваний результат
1	2	3
Аналіз динаміки прибутку	Дослідження змін валового, операційного, прибутку до оподаткування та чистого прибутку за кілька періодів	Виявлення тенденцій зміни фінансових результатів
Структурний аналіз	Оцінка питомої ваги окремих доходів, витрат і складових прибутку	Визначення структури формування фінансового результату
Факторний аналіз	Оцінка впливу обсягу реалізації, цін, собівартості, асортименту та інших чинників на прибуток	Виявлення причин зміни прибутку і резервів його зростання
Аналіз рентабельності	Розрахунок показників рентабельності продажу, активів, власного капіталу та продукції	Оцінка відносної ефективності діяльності підприємства
Аналіз використання прибутку	Дослідження напрямів розподілу чистого прибутку	Оцінка раціональності використання фінансового результату
Пошук резервів зростання	Визначення можливостей збільшення доходів, скорочення витрат і підвищення рентабельності	Обґрунтування практичних заходів щодо підвищення прибутковості

Джерело: систематизовано автором на базі [32; 34]

Для виробничих підприємств методика аналізу прибутку повинна враховувати галузеву специфіку. Зокрема, на формування прибутку істотно впливають рівень матеріальних витрат, ефективність використання виробничого обладнання, завантаженість потужностей, структура асортименту, ритмічність виробництва, якість продукції та особливості каналів збуту. У зв’язку з цим аналіз прибутку доцільно доповнювати дослідженням собівартості продукції, оборотності запасів, продуктивності праці, фондовіддачі, витрат на збут та інших показників, які безпосередньо визначають фінансовий результат [42].

Для ТОВ «ХАРКІВХОЛОДМАШ» така методика має особливу практичну цінність, оскільки підприємство функціонує у виробничій сфері, де рівень прибутковості залежить не лише від обсягу реалізації продукції, а й від

собівартості, ефективності використання основних засобів, організації виробничого процесу та витрат на збут. Саме тому методика обліку і аналізу прибутку на такому підприємстві має бути спрямована на забезпечення детальної аналітичної інформації щодо джерел формування фінансового результату та економічного обґрунтування напрямів його подальшого використання.

Таким чином, методика бухгалтерського обліку та аналізу формування і використання прибутку підприємства являє собою систему взаємопов'язаних прийомів, способів і процедур, спрямованих на відображення, узагальнення, дослідження та оцінку фінансових результатів діяльності. Її практичне значення полягає в тому, що вона забезпечує достовірність інформації про прибуток, дозволяє встановити причини його зміни, оцінити ефективність використання ресурсів і сформувати основу для прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо зростання прибутковості та підвищення фінансової стійкості підприємства.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

Дослідження теоретичних засад обліку та аналізу формування і використання прибутку підприємства дозволило отримати наступні результати відповідно до поставлених завдань:

1. Досліджено економічну сутність прибутку підприємства та встановлено, що прибуток є складною багатогранною економічною категорією, яка відображає кінцевий позитивний фінансовий результат діяльності суб'єкта господарювання. Визначено, що прибуток характеризує ефективність використання матеріальних, трудових, фінансових і виробничих ресурсів підприємства та водночас виступає джерелом його розвитку, самофінансування й підвищення фінансової стійкості. Узагальнення наукових підходів дозволило розглядати прибуток не лише як результат перевищення доходів над витратами, а і як основний показник результативності управління підприємством та його конкурентоспроможності.

Встановлено, що прибуток виконує оціночну, розподільчу, стимулюючу та відтворювальну функції. Доведено, що саме через реалізацію цих функцій забезпечується оцінка ефективності діяльності підприємства, формування фінансових ресурсів для розвитку, стимулювання підвищення продуктивності та забезпечення безперервності процесу відтворення. Обґрунтовано, що в системі управління підприємством прибуток виступає одним із головних критеріїв прийняття стратегічних, тактичних та оперативних управлінських рішень.

Систематизовано класифікацію прибутку за різними ознаками: етапами формування, джерелами утворення, характером використання, обліковим підходом, результатом діяльності та часовою ознакою. Встановлено, що класифікація прибутку має важливе практичне значення для бухгалтерського обліку, економічного аналізу та управління, оскільки дозволяє більш детально досліджувати процес формування фінансового результату, оцінювати напрями використання прибутку та забезпечувати необхідний рівень інформаційної деталізації для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

2. Досліджено методику бухгалтерського обліку формування і використання прибутку підприємства та встановлено, що її основу становить система нормативно-правового регулювання бухгалтерського обліку доходів, витрат і фінансових результатів. Визначено, що організація обліку прибутку базується на принципах нарахування, відповідності доходів і витрат, обачності, повного висвітлення та послідовності, дотримання яких забезпечує достовірність визначення фінансового результату.

З’ясовано, що методика бухгалтерського обліку прибутку передбачає послідовне відображення господарських операцій, пов’язаних із формуванням доходів, визнанням витрат та визначенням фінансового результату через систему рахунків бухгалтерського обліку. Встановлено, що важливу роль у формуванні інформації про прибуток відіграють первинне документування, аналітичний облік та узагальнення даних у фінансовій звітності. Доведено, що ефективно організований аналітичний облік забезпечує деталізацію

інформації за видами продукції, підрозділами, центрами відповідальності та напрямами діяльності, що створює інформаційну основу для управління прибутком підприємства.

Обґрунтовано, що методика обліку використання прибутку має забезпечувати контроль за напрямами розподілу чистого прибутку, його цільовим використанням та відповідністю управлінським рішенням підприємства. Встановлено, що інтеграція бухгалтерського обліку та економічного аналізу дозволяє сформувати комплексну систему інформаційного забезпечення управління фінансовими результатами.

3. Проаналізовано методичні підходи до аналізу формування і використання прибутку підприємства та встановлено, що аналіз прибутку є важливим інструментом оцінки ефективності діяльності підприємства та виявлення резервів підвищення прибутковості. Визначено, що основними напрямами аналізу є дослідження динаміки фінансових результатів, структурний аналіз прибутку, факторний аналіз, аналіз рентабельності та оцінка використання чистого прибутку.

Доведено, що аналіз динаміки прибутку дозволяє встановити тенденції зміни фінансових результатів та оцінити стабільність їх формування, а структурний аналіз – визначити основні джерела утворення прибутку та вплив окремих елементів доходів і витрат на кінцевий фінансовий результат. Встановлено, що факторний аналіз забезпечує визначення впливу обсягу реалізації, собівартості продукції, цінової політики, асортименту, продуктивності праці та інших чинників на зміну прибутку підприємства.

Обґрунтовано, що для комплексної оцінки ефективності діяльності підприємства необхідно поєднувати аналіз абсолютних показників прибутку з дослідженням показників рентабельності. Визначено, що рентабельність продажу, активів, власного капіталу та продукції характеризує рівень ефективності використання ресурсів підприємства та дозволяє оцінити якість формування фінансового результату.

РОЗДІЛ 2
ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗ ФОРМУВАННЯ І ВИКОРИСТАННЯ ПРИБУТКУ НА ПІДПРИЄМСТВІ ТОВ «ХАРКІВХОЛОДМАШ»

2.1 Організаційно-економічна характеристика підприємства ТОВ «ХАРКІВХОЛОДМАШ» та особливості організації обліку прибутку

Для проведення аналізу формування та використання прибутку важливим є дослідження організаційно-економічних особливостей діяльності підприємства, оскільки саме галузева належність, організаційна структура, масштаби виробництва, асортимент продукції та ресурсний потенціал безпосередньо впливають на порядок формування доходів, витрат і фінансових результатів. Базою дослідження є товариство з обмеженою відповідальністю «ХАРКІВХОЛОДМАШ», яке здійснює діяльність у сфері виробництва промислового холодильного та вентиляційного устаткування. Основний вид діяльності підприємства відповідає КВЕД 28.25, а характер діяльності доцільно визначити як виробничо-торговельний із сервісною складовою, оскільки підприємство не лише виготовляє та реалізує обладнання, а й виконує монтажні, пусконалагоджувальні, ремонтні та сервісні роботи.

Підприємство зареєстроване 21 серпня 2020 року у формі товариства з обмеженою відповідальністю, має код ЄДРПОУ 14307966 та юридичну адресу: 61037, Україна, м. Харків, вул. Плеханівська, 117. У процесі організаційного розвитку воно стало правонаступником ПрАТ «ХАРКІВХОЛОДМАШ», що свідчить про спадкоємність майнової бази, виробничого потенціалу та господарських зв’язків. Дана обставина є важливою для оцінки діяльності підприємства, оскільки вказує на наявність сформованої виробничої та технічної основи, а також на досвід функціонування на ринку промислового устаткування.

Основною продукцією ТОВ «ХАРКІВХОЛОДМАШ» є холодильні агрегати, камери, вентиляційне обладнання, теплообмінне та супутнє устаткування. Крім реалізації готової продукції, підприємство надає послуги з монтажу, пусконалагоджувальних робіт, технічного обслуговування та ремонту обладнання. Ринки збуту охоплюють промислові та комерційні підприємства України, а також партнерські замовлення. Така спеціалізація визначає структуру доходів підприємства, у якій поєднуються доходи від реалізації готової продукції, виконаних робіт та наданих послуг. Це, своєю чергою, впливає на побудову аналітичного обліку та на підходи до аналізу формування прибутку.

Організаційна структура підприємства має лінійно-функціональний характер. Така побудова є доцільною для машинобудівного підприємства, оскільки дає змогу поєднати централізоване управління з функціональним розподілом обов’язків між основними підрозділами. Вищим органом управління є загальні збори учасників, тоді як поточне оперативне керівництво здійснює директор. До основних функціональних ланок належать виробничий відділ, економічна служба, бухгалтерія, інженерно-технічна служба, відділ маркетингу та збуту, кадрова служба та служба головного механіка. Такий розподіл функцій забезпечує взаємозв’язок між виробничими, технічними, комерційними та фінансовими процесами, що є важливим для ефективного управління прибутком підприємства.

Виробничий підрозділ забезпечує виготовлення основної продукції, контроль якості та дотримання технологічних параметрів виробництва. Інженерно-технічна служба відповідає за технічний супровід, модернізацію обладнання та підтримання виробничих потужностей у належному стані. Відділ маркетингу та збуту виконує функції дослідження ринку, просування продукції, роботи із замовниками та організації реалізації. Економічна служба й бухгалтерія забезпечують облік господарських операцій, формування звітності, контроль витрат, розрахунок фінансових результатів і інформаційне забезпечення управління. Кадрова служба координує роботу з персоналом, що

також має важливе значення для виробничого підприємства з огляду на трудомісткість окремих процесів.

В таблиці 2.1 представлено загальну характеристику підприємства ТОВ «ХАРКІВХОЛОДМАШ».

Таблиця 2.1

Загальна характеристика ТОВ «ХАРКІВХОЛОДМАШ»

Показник	Характеристика
1	2
Повне найменування	Товариство з обмеженою відповідальністю «ХАРКІВХОЛОДМАШ»
Скорочене найменування	ТОВ «ХАРКІВХОЛОДМАШ»
Організаційно-правова форма	Товариство з обмеженою відповідальністю
Код ЄДРПОУ	14307966
Дата державної реєстрації	21 серпня 2020 року
Юридична адреса	61037, Україна, м. Харків, вул. Плеханівська, 117
Основний вид діяльності	Виробництво промислового холодильного та вентиляційного устаткування
Основний КВЕД	28.25
Характер діяльності	Виробничо-торговельний, із сервісною складовою
Основна продукція	Холодильні агрегати, камери, вентиляційне обладнання, теплообмінне та супутнє устаткування
Основні послуги	Монтаж, пусконалагоджувальні роботи, технічне обслуговування, ремонт
Ринки збуту	Промислові та комерційні підприємства України, партнерські замовлення
Правонаступництво	Створене в результаті реорганізації ПрАТ «ХАРКІВХОЛОДМАШ»
Тип управління	Лінійно-функціональна організаційна структура
Ключові структурні підрозділи	Виробничий відділ, економічна служба, бухгалтерія, інженерно-технічна служба, відділ маркетингу та збуту, кадрова служба, служба головного механіка

Джерело: систематизовано автором за матеріалами підприємства [64]

В таблиці 2.2 наведено результати оцінки ресурсного потенціалу підприємства та динаміки основних показників діяльності, відповідно у 2022–2025 роках простежується загальна тенденція до зростання чистого доходу від реалізації, інших операційних доходів, чистого прибутку, чисельності

персоналу та продуктивності праці. Водночас динаміка активів і зобов’язань свідчить про потребу в постійному контролі за структурою джерел фінансування та рівнем фінансового навантаження.

Таблиця 2.2

Основні організаційно-економічні показники діяльності ТОВ «ХАРКІВХОЛОДМАШ» за 2022–2025 роки

Показник	2022 рік	2023 рік	2024 рік	2025 рік	Абсолютне відхилення 2025/2022	Темп зростання 2025/2022, %
1	2	3	4	5	6	7
Активи, тис. грн	59118	58372	68521	72480	13362	122,6
Зобов’язання, тис. грн	60258	59376	69739	73120	12862	121,3
Чистий дохід від реалізації, тис. грн	84260	87940	104680	116950	32690	138,8
Інші операційні доходи, тис. грн	2140	2380	2960	3410	1270	159,3
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн	69840	72410	85390	94120	24280	134,8
Валовий прибуток, тис. грн	14420	15530	19290	22830	8410	158,3
Чистий прибуток, тис. грн	1860	2240	3980	5120	3260	275,3
Середньооблікова чисельність працівників, осіб	168	165	172	178	10	106,0
Продуктивність праці, тис. грн/особу	501,5	532,9	608,6	657,0	155,5	131,0

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності підприємства ТОВ «ХАРКІВХОЛОДМАШ» [64]

Чистий дохід від реалізації зріс з 84 260 тис. грн у 2022 році до 116 950 тис. грн у 2025 році, тобто на 32 690 тис. грн, або на 38,8 %. Інші операційні доходи за цей же період збільшилися з 2 140 тис. грн до 3 410 тис. грн. Собівартість реалізованої продукції також зросла – з 69 840 тис. грн до 94 120 тис. грн, що є наслідком розширення обсягів діяльності, однак водночас

вимагає посиленого контролю за витратами. Чистий прибуток підприємства збільшився з 1 860 тис. грн до 5 120 тис. грн, тобто майже у 2,8 раза, що свідчить про покращення результативності діяльності та підвищення здатності підприємства генерувати кінцевий фінансовий результат.

Середньооблікова чисельність працівників у 2022–2025 роках збільшилася з 168 до 178 осіб, а продуктивність праці зросла з 501,5 тис. грн на одну особу до 657,0 тис. грн на одну особу. Ці зміни свідчать про загальне підвищення ефективності використання трудового потенціалу підприємства. Водночас динаміка активів і зобов'язань показує, що діяльність підприємства супроводжується значним залученням позикових ресурсів: активи у 2025 році становили 72 480 тис. грн, а зобов'язання – 73 120 тис. грн. Це потребує більш детального аналізу фінансового стану й управління прибутком, оскільки навіть за зростання прибутковості важливо забезпечити належну фінансову стійкість та контроль боргового навантаження.

Наведені показники свідчать, що підприємство упродовж досліджуваного періоду розширювало масштаби своєї діяльності. Позитивною тенденцією є випереджальне зростання чистого прибутку порівняно з ростом чистого доходу від реалізації. Це означає, що підприємство не лише нарощує виручку, а й підвищує ефективність перетворення доходу у фінансовий результат. Зростання валового прибутку з 14 420 тис. грн до 22 830 тис. грн підтверджує покращення результативності основної діяльності та створює передумови для більш ефективного використання прибутку в наступних періодах.

Аналіз ресурсного потенціалу показує, що збільшення активів супроводжується зростанням зобов'язань. Відповідно підприємству слід звернути увагу на структуру капіталу, ліквідність активів та джерела фінансування діяльності. Це має значення, оскільки прибуток у таких умовах повинен виконувати не лише стимулюючу та відтворювальну функції, а й функцію зміцнення фінансової стійкості через поступове зниження залежності від залученого капіталу.

Організація обліку на виробничо-торговельному підприємстві ТОВ «ХАРКІВХОЛОДМАШ» щодо формування прибутку відбувається під впливом наступних основних потоків: доходів від реалізації готової продукції, доходів від виконання монтажних і ремонтних робіт, доходів від надання сервісних послуг, а також відповідних витрат, пов'язаних із виробництвом, збутом, управлінням і технічним обслуговуванням. Тому для підприємства особливо важливим є належне ведення аналітичного обліку доходів і витрат за видами діяльності, що забезпечує більш точне визначення фінансового результату.

Організація обліку прибутку на підприємстві враховує галузеву специфіку машинобудівного виробництва, наявність триваліших виробничих циклів, значну частку виробничої собівартості, потребу в контролі за витратами на монтаж і сервіс, а також необхідність розмежування результатів за видами діяльності. За таких умов важливого значення набуває не лише фінансовий, а й внутрішній управлінський облік, який повинен забезпечувати керівництво інформацією про прибутковість окремих видів продукції, замовлень, підрозділів та напрямів роботи. Це створює основу для подальшого аналізу прибутку та розроблення заходів щодо підвищення ефективності його формування і використання.

Таким чином, ТОВ «ХАРКІВХОЛОДМАШ» є виробничо-торговельним підприємством машинобудівного профілю з лінійно-функціональною організаційною структурою, чітко вираженою виробничою спеціалізацією та сервісною складовою діяльності. Аналіз основних організаційно-економічних показників свідчить про позитивну динаміку доходу, валового та чистого прибутку, підвищення продуктивності праці та розширення масштабів діяльності. Водночас зростання зобов'язань обумовлює необхідність посилення контролю за фінансовою стійкістю та підвищення ефективності управління прибутком.

2.2 Аналіз фінансових результатів, формування прибутку та ефективності його використання на підприємстві

Аналіз фінансових результатів підприємства є необхідним елементом дослідження процесу формування та використання прибутку, оскільки саме він дозволяє визначити тенденції зміни доходів, прибутку, рентабельності та оцінити загальну результативність господарської діяльності. Для ТОВ «ХАРКІВХОЛОДМАШ» такий аналіз має особливе значення, оскільки підприємство функціонує у виробничій сфері, де фінансовий результат залежить від обсягу реалізації продукції, рівня витрат, ефективності використання активів та структури джерел фінансування. За даними фінансової звітності підприємства у 2022–2025 роках спостерігається хвилеподібна, але загалом позитивна динаміка чистого доходу від реалізації, інших операційних доходів та чистого прибутку, що створює підстави для подальшої оцінки прибутковості діяльності.

У процесі аналізу фінансових результатів необхідно використовувати систему абсолютних і відносних показників. Для оцінки динаміки прибутку та доходів застосовуються абсолютне відхилення і темп приросту. Для оцінки ефективності діяльності використовуються показники рентабельності продажу, активів і власного капіталу [55].

У таблиці 2.3 наведено результати аналізу динаміки основних показників, що відповідно характеризують формування фінансового результату, а саме прибутку підприємства. У 2022 році чистий дохід від реалізації становив 39741 тис. грн, у 2023 році 28000 тис. грн, у 2024 році 37793 тис. грн, а у 2025 році 45280 тис. грн. Таким чином, у 2023 році спостерігається істотне зниження доходу, проте у 2024–2025 роках відбувається його відновлення та подальше зростання. Чистий прибуток підприємства у 2022 році становив 622 тис. грн, у 2023 році 596 тис. грн, у 2024 році 619 тис. грн, а у 2025 році 735 тис. грн, що свідчить про відносну стабільність прибутку

навіть за умов коливання доходу, що є важливою ознакою керованості витрат і загальної адаптивності підприємства.

Таблиця 2.3

Динаміка фінансових результатів ТОВ «ХАРКІВХОЛОДМАШ» за 2022–2025 роки

Показник	2022 рік	2023 рік	2024 рік	2025 рік	Абсолютне відхилення 2023/2022	Абсолютне відхилення 2024/2023	Абсолютне відхилення 2025/2024	Темп приросту 2023/2022, %	Темп приросту 2024/2023, %	Темп приросту 2025/2024, %
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Чистий дохід від реалізації, тис. грн	39741	28000	37793	45280	-11741	9793	7487	-29,5	35,0	19,8
Інші операційні доходи, тис. грн	980	910	1180	1420	-70	270	240	-7,1	29,7	20,3
Сукупні операційні доходи, тис. грн	40721	28910	38973	46700	-11811	10063	7727	-29,0	34,8	19,8
Чистий прибуток, тис. грн	622	596	619	735	-26	23	116	-4,2	3,9	18,7
Активи, тис. грн	59118	58372	68521	72480	-746	10149	3959	-1,3	17,4	5,8
Зобов’язання, тис. грн	60258	59376	69739	73120	-882	10363	3381	-1,5	17,5	4,8
Власний капітал, тис. грн	-1140	-1004	-1218	-640	136	-214	578	-11,9	21,3	-47,5

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності підприємства ТОВ «ХАРКІВХОЛОДМАШ» [64]

За даними аналізу визначено, що у 2023 році підприємство зазнало зниження обсягів реалізації: чистий дохід скоротився на 11741 тис. грн, або на 29,5 %. Проте чистий прибуток зменшився лише на 26 тис. грн, або на 4,2 %, що свідчить про те, що за несприятливої динаміки доходів підприємству вдалося уникнути різкого погіршення кінцевого фінансового результату. У 2024 році спостерігалося відновлення: чистий дохід від реалізації збільшився на 9793 тис. грн, а чистий прибуток на 23 тис. грн. У 2025 році позитивна тенденція посилилася: чистий дохід зріс ще на 7487 тис. грн, а чистий

прибуток на 116 тис. грн. Таким чином, загалом упродовж 2022-2025 років підприємство зберігало прибутковість і поступово нарощувало фінансовий результат (рис. 2.1).

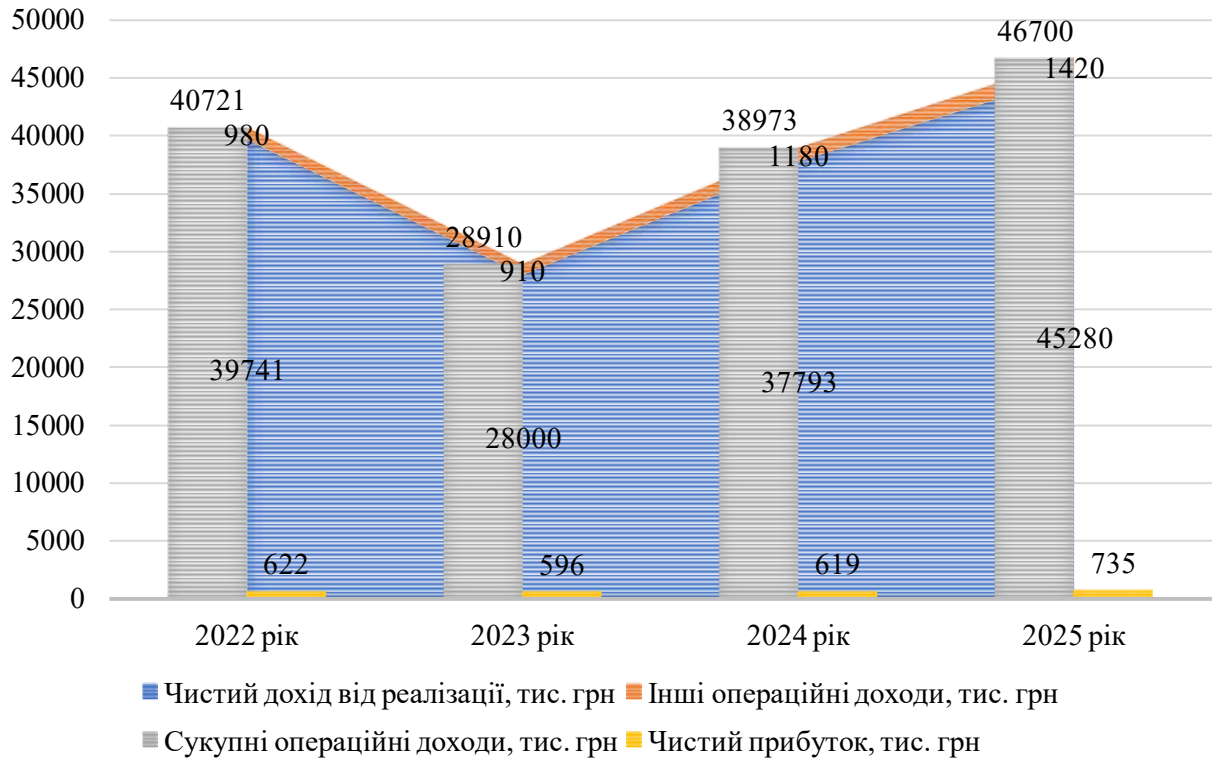

Рис. 2.1. Динаміка доходів та чистого прибутку підприємства ТОВ «ХАРКІВХОЛОДМАШ» за 2022–2025 роки

Для процесу формування прибутку важливим є аналіз структури операційних доходів. На виробничому підприємстві домінуючим елементом є дохід від реалізації продукції, тоді як інші операційні доходи мають допоміжний характер. Для ТОВ «ХАРКІВХОЛОДМАШ» за 4 роки понад 96 % сукупних операційних доходів формувалися саме за рахунок основної реалізації. Це означає, що прибуток підприємства майже повністю залежить від результативності його основної діяльності, а не від супровідних джерел надходжень. Аналіз свідчить, що у структурі операційних доходів підприємства стабільно домінує чистий дохід від реалізації продукції, товарів, робіт і послуг. Його питома вага становить від 96,9 до 97,6 %, тоді як частка

інших операційних доходів не перевищує 3,1 %. Така структура доходів виробничого підприємства означає, що основні резерви збільшення прибутку необхідно формувати насамперед у сфері основної діяльності: зростанні обсягів реалізації, удосконаленні цінової політики, розширенні ринків збуту та підвищенні конкурентоспроможності продукції.

Оцінюючи формування прибутку, важливим є співвідношення між доходом і чистим прибутком. Розрахована сума, яка не трансформується у чистий прибуток, тобто використовується на покриття витрат, податкових платежів та інших зменшень фінансового результату, свідчить про досить високу витратомісткість діяльності. У 2022 році на 1 грн чистого доходу підприємство отримувало 1,57 коп. чистого прибутку, у 2023 році – 2,13 коп., у 2024 році – 1,64 коп., у 2025 році – 1,62 коп., що означає, що упродовж усього періоду понад 97 % чистого доходу фактично спрямовувалося на покриття витрат і супутніх зменшень фінансового результату.

Для оцінки відносної ефективності діяльності підприємства розраховано основні показники рентабельності (табл. 2.4, рис. 2.2). Рентабельність продажу характеризує частку чистого прибутку в чистому доході від реалізації. Рентабельність активів показує, наскільки ефективно підприємство використовує наявні активи для формування прибутку. Рентабельність власного капіталу визначає дохідність власних коштів підприємства.

Рентабельність продажу у 2022 році становила 1,57 %, у 2023 році зросла до 2,13 %, у 2024 році знизилася до 1,64 %, а у 2025 році становила 1,62 %. Така динаміка свідчить про відносну стабілізацію показника, однак рівень прибутковості залишається невисоким, що свідчить про незначну частку чистого прибутку у кожній гривні доходу від реалізації. Найкраще значення зафіксовано у 2023 році, коли попри скорочення виручки підприємство змогло утримати прибутковість продажів на відносно вищому рівні. У 2024–2025 роках рентабельність продажу знизилася на 0,02 %, що свідчить про потребу подальшого контролю за витратами та маржинальністю реалізації.

Таблиця 2.4

Аналіз динаміки показників рентабельності підприємства ТОВ «ХАРКІВХОЛОДМАШ» за 2022–2025 роки

Показник	Формула розрахунку	2022 рік	2023 рік	2024 рік	2025 рік	Абсолютне відхилення 2023/2022, п.п.	Абсолютне відхилення 2024/2023, п.п.	Абсолютне відхилення 2025/2024, п.п.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Рентабельність продажу (ROS), %	(ЧП / ЧД) × 100	1,57	2,13	1,64	1,62	0,56	-0,49	-0,02
Рентабельність активів (ROA), %	(ЧП / А) × 100	1,05	1,02	0,90	1,01	-0,03	-0,12	0,11
Рентабельність власного капіталу (ROE), %	(ЧП / ВК) × 100	-54,56	-59,36	-50,82	-114,84	-4,80	8,54	-64,02

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності підприємства ТОВ «ХАРКІВХОЛОДМАШ» [64]

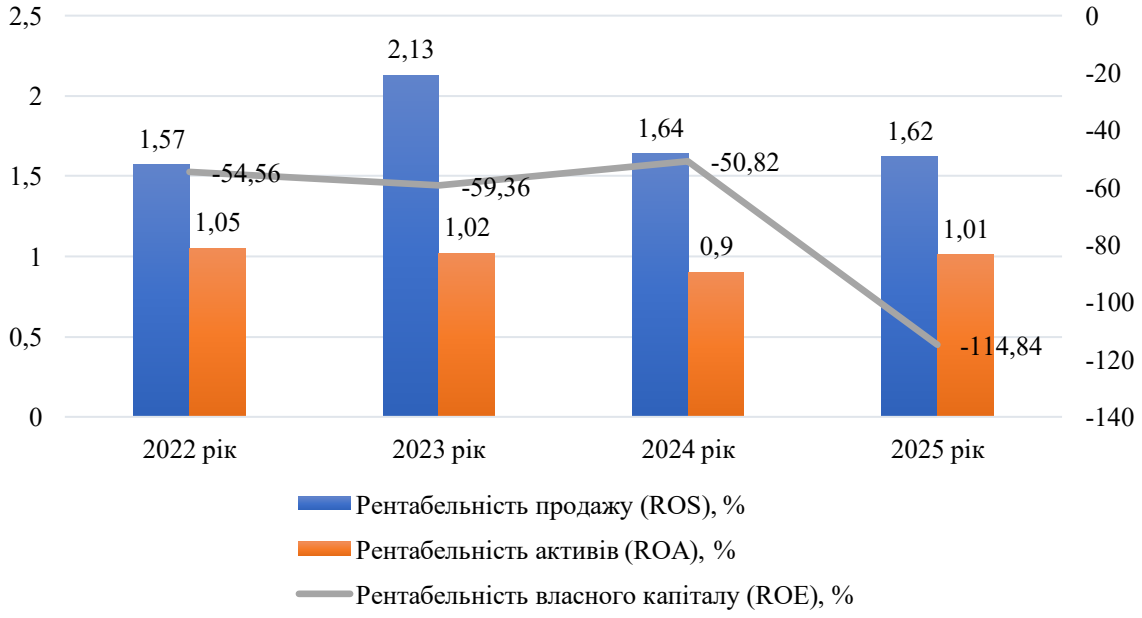

Рис. 2.2. Динаміка показників рентабельності підприємства ТОВ «ХАРКІВХОЛОДМАШ» за 2022–2025 роки

Рентабельність активів у 2022–2025 роках коливалася в межах 0,90–1,05%. Це свідчить про те, що активи підприємства використовуються з

відносно невисокою віддачею в частині генерування чистого прибутку. У 2024 році показник знизився до 0,9 %, що було пов’язано з випереджальним зростанням активів порівняно з чистим прибутком. У 2025 році ROA зріс до 1,01 %, однак рівень цього показника все ще залишається недостатнім для виробничого підприємства, яке функціонує в умовах капіталомісткої діяльності. Це означає, що подальше підвищення прибутковості має бути пов’язане не лише зі зростанням доходу, а й із більш продуктивним використанням майна.

Рентабельність власного капіталу у 2022–2025 роках відповідно до значень власного капіталу підприємства залишається від’ємною: від -54,56 % у 2022 році до -114,84 % у 2025 році. Від’ємне значення власного капіталу свідчить про наявність накопичених збитків попередніх періодів і високий рівень фінансової залежності. Тому для ТОВ «ХАРКІВХОЛОДМАШ» рентабельність власного капіталу в аналізованому періоді має сигнальне значення: вона вказує на необхідність капіталізації прибутку, зміцнення фінансової стійкості та поступового переходу до позитивного власного капіталу.

Необхідно заначити тенденції розвитку підприємства, а саме прибуток підприємства формувався переважно за рахунок основної операційної діяльності, що підтверджується високою питомою вагою чистого доходу від реалізації у структурі операційних доходів; у 2023 році підприємство зіткнулося зі спадом доходу, однак змогло зберегти прибутковість, що свідчить про певну гнучкість витратної політики; у 2024–2025 роках спостерігалося відновлення обсягів реалізації й приріст чистого прибутку, однак рівень рентабельності продажу та активів залишався невисоким; від’ємний власний капітал є суттєвим обмеженням для стійкого фінансового розвитку підприємства, навіть попри наявність чистого прибутку.

За результатами проведеного аналізу визначено, що ТОВ «ХАРКІВХОЛОДМАШ» упродовж 2022–2025 років зберігало прибутковість діяльності та демонструвало позитивну тенденцію до зростання

чистого прибутку в останні роки досліджуваного періоду. Водночас підприємство характеризується низькою рентабельністю продажу й активів, а також проблемою від'ємного власного капіталу. Це означає, що подальше підвищення ефективності формування та використання прибутку має бути пов'язане із зростанням доходів від основної діяльності, підвищенням маржинальності реалізації, контролем витрат, більш ефективним використанням активів та спрямуванням чистого прибутку на зміцнення фінансової стійкості підприємства.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

Проведене дослідження ведення обліку та аналізу прибутку підприємства ТОВ «ХАРКІВХОЛОДМАШ» дозволило отримати наступні результати відповідно до поставлених завдань:

1. Досліджено організаційно-економічну характеристику ТОВ «ХАРКІВХОЛОДМАШ» та встановлено, що підприємство є виробничо-торговельним суб'єктом господарювання машинобудівного профілю, основною діяльністю якого є виробництво промислового холодильного та вентиляційного устаткування. Підприємство має лінійно-функціональну організаційну структуру управління, що забезпечує взаємозв'язок між виробничими, технічними, фінансовими та збутовими процесами. Визначено, що специфіка діяльності підприємства впливає на організацію бухгалтерського обліку прибутку, оскільки формування фінансового результату здійснюється за рахунок реалізації готової продукції, виконання монтажних, ремонтних та сервісних робіт.

Проаналізовано основні організаційно-економічні показники діяльності підприємства у 2022–2025 роках. Встановлено, що підприємство демонструє позитивну тенденцію до розширення масштабів діяльності. Чистий дохід від реалізації зріс з 84260 тис. грн у 2022 році до 116950 тис. грн у 2025 році, тобто на 38,8 %. Валовий прибуток збільшився з 14420 тис. грн до 22830 тис. грн, а чистий прибуток – з 1860 тис. грн до 5120 тис. грн, що свідчить про

покращення результативності господарської діяльності та підвищення здатності підприємства формувати кінцевий фінансовий результат.

Досліджено організацію обліку прибутку на підприємстві та визначено, що важливого значення набуває аналітичний облік доходів і витрат за видами діяльності. Особливості машинобудівного виробництва, тривалі виробничі цикли, значна частка виробничої собівартості та наявність сервісної складової обумовлюють необхідність посиленого контролю за витратами та формуванням фінансових результатів. Встановлено, що система бухгалтерського обліку підприємства повинна забезпечувати керівництво інформацією щодо прибутковості окремих видів продукції, замовлень і напрямів діяльності для прийняття ефективних управлінських рішень.

2. Проведено аналіз фінансових результатів підприємства ТОВ «ХАРКІВХОЛОДМАШ» за 2022–2025 роки. Визначено, що у 2023 році підприємство зазнало скорочення чистого доходу від реалізації на 29,5 %, однак чистий прибуток зменшився лише на 4,2 %, що свідчить про ефективне управління витратами та певну гнучкість фінансової політики. У 2024–2025 роках відбулося відновлення обсягів реалізації та зростання чистого прибутку. У структурі операційних доходів понад 96 % становить дохід від основної діяльності, що свідчить про залежність прибутку підприємства саме від результативності виробництва та реалізації продукції.

Проаналізовано показники рентабельності підприємства. Встановлено, що рентабельність продажу упродовж 4 років коливалася в межах 1,57–2,13 %, що свідчить про невисокий рівень прибутковості реалізації продукції. Рентабельність активів перебувала на рівні 0,90–1,05 %, що характеризує недостатньо ефективне використання активів у процесі формування прибутку. Рентабельність власного капіталу мала від’ємне значення через наявність від’ємного власного капіталу підприємства, що свідчить про накопичені збитки попередніх періодів та високий рівень фінансової залежності. За результатами проведеного аналізу визначено, що ТОВ «ХАРКІВХОЛОДМАШ» загалом зберігає прибутковість діяльності та демонструє позитивну динаміку фінансових результатів. Водночас підприємство характеризується низьким рівнем рентабельності, значною витратомісткістю діяльності та проблемою від’ємного власного капіталу.

РОЗДІЛ 3
УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ТА ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФОРМУВАННЯ І ВИКОРИСТАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА ТОВ «ХАРКІВХОЛОДМАШ»

3.1 Удосконалення бухгалтерського обліку прибутку підприємства

ТОВ «ХАРКІВХОЛОДМАШ» упродовж 2022–2025 років залишалося прибутковим підприємством, однак рівень рентабельності продажу та активів є невисоким, а власний капітал залишається від'ємним. Відповідно питання вдосконалення бухгалтерського обліку прибутку набуває особливого значення, оскільки саме якість обліково-аналітичної інформації визначає можливість своєчасного виявлення резервів зростання фінансового результату, контролю за витратами та прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо формування і використання прибутку підприємства.

Для виробничого підприємства, яке одночасно здійснює виготовлення обладнання, його реалізацію, монтаж, пусконалагоджувальні роботи та сервісне обслуговування, традиційне ведення обліку фінансових результатів не забезпечує достатньої аналітичності. У такому разі керівництво отримує загальний показник прибутку, але не має змоги оперативно встановити, які саме види продукції, які напрями діяльності, які підрозділи або які замовлення формують найбільший фінансовий результат, а які, навпаки, знижують загальну прибутковість. Саме тому вдосконалення бухгалтерського обліку прибутку на ТОВ «ХАРКІВХОЛОДМАШ» доцільно здійснювати за наступними взаємопов'язаними напрямами: розширення аналітичного обліку, упровадження центрів відповідальності, вдосконалення облікової політики, автоматизація формування внутрішньої звітності та посилення внутрішнього контролю.

Першим напрямом удосконалення є підвищення аналітичності обліку доходів, витрат і фінансових результатів. З урахуванням специфіки діяльності підприємства доцільно організувати аналітичний облік прибутку за основними сегментами формування фінансового результату. Для ТОВ «ХАРКІВХОЛОДМАШ» такими сегментами мають бути: реалізація холодильного обладнання, реалізація вентиляційного обладнання, монтажні роботи, сервісне обслуговування, ремонтні роботи та інші операційні послуги. Такий підхід дозволить не лише обчислювати загальний фінансовий результат, а й визначати прибутковість кожного напряму діяльності окремо.

Аналітична деталізація повинна бути запроваджена на рівні рахунків доходів, витрат і фінансових результатів. Так, до рахунків обліку доходів від реалізації продукції та послуг доцільно відкрити аналітичні субрахунки за видами продукції та робіт, а саме пропонуємо до рахунку 701 «Дохід від реалізації готової продукції» розширити субаналітику 701.1 Дохід від реалізації холодильного обладнання, 701.2 Дохід від реалізації вентиляційного обладнання, 701.3 Дохід від монтажних робіт, 701.4 Дохід від сервісного обслуговування, 701.5 Дохід від ремонтних робіт, 701.6 Дохід від інших операційних послуг. Аналогічно на рахунках витрат слід забезпечити розмежування собівартості за видами продукції, монтажними та сервісними роботами, а також за прямими і непрямими витратами, пропонуємо відкрити субрахунки: 901.1 Собівартість реалізації холодильного обладнання, 901.2 Собівартість реалізації вентиляційного обладнання, 901.3 Собівартість монтажних робіт, 901.4 Собівартість сервісного обслуговування, 901.5 Собівартість ремонтних робіт, 901.6 Собівартість інших операційних послуг. На рахунку 79 фінансових результатів необхідно організувати аналітичне узагальнення результатів не лише в цілому по підприємству, а й за окремими напрямами діяльності. У результаті підприємство матиме можливість визначати, який сегмент є найбільш прибутковим, який потребує оптимізації витрат, а який має бути переглянутий з погляду доцільності подальшого розвитку.

Другим напрямом удосконалення є впровадження обліку прибутку за центрами відповідальності. Центр відповідальності є структурною одиницею, керівник якої відповідає за певні витрати, доходи або фінансовий результат. На підприємстві ТОВ «ХАРКІВХОЛОДМАШ» вбачаємо за доцільне виокремити виробничий центр відповідальності, монтажно-сервісний центр, збутовий центр, адміністративний центр та інженерно-технічний центр.

Виробничий центр відповідальності має контролювати собівартість виготовлення обладнання, використання матеріалів, завантаження виробничих потужностей і втрати від браку. Монтажно-сервісний центр повинен відповідати за доходи та витрати, пов’язані з установленням, налагодженням, технічним обслуговуванням і ремонтом обладнання. Збутовий центр доцільно пов’язати з аналізом доходів від реалізації, комерційних витрат, дебіторської заборгованості та ефективності каналів продажу. Адміністративний центр має відповідати за управлінські витрати та їх відповідність затвердженим кошторисам. Інженерно-технічний центр пов’язаний із контролем за витратами на технічне забезпечення, модернізацію та підтримку виробничої інфраструктури. Така побудова обліку дозволить перейти від загального обліку прибутку до обліку внеску кожного підрозділу у формування фінансового результату.

Третім напрямом удосконалення є уточнення положень наказу про облікову політику підприємства. Для ТОВ «ХАРКІВХОЛОДМАШ» доцільно закріпити в обліковій політиці: порядок аналітичного обліку доходів, витрат і фінансових результатів за видами продукції та послуг; перелік центрів відповідальності; бази розподілу непрямих витрат між видами діяльності; підходи до внутрішнього калькулювання собівартості; форми внутрішньої управлінської звітності щодо прибутку; порядок закриття аналітичних рахунків фінансових результатів. Це дозволить зробити облікові процедури більш чіткими, послідовними та уніфікованими при формуванні фінансового результату.

Четвертим напрямом є автоматизація бухгалтерського обліку прибутку та управлінської звітності. Для підприємства доцільно налаштувати автоматизовану систему обліку таким чином, щоб вона забезпечувала формування звітів про доходи, витрати і прибуток у розрізі видів продукції, замовлень, підрозділів та центрів відповідальності. Окрім цього, автоматизація повинна охоплювати формування внутрішніх звітів щодо рентабельності продукції, структури витрат, відхилень фактичних показників від планових та динаміки чистого прибутку. Це дасть змогу істотно скоротити обсяг ручної роботи, підвищити точність розрахунків та оперативність підготовки управлінської інформації.

П’ятим напрямом удосконалення є впровадження системи внутрішньої управлінської звітності щодо формування і використання прибутку. У межах такої системи доцільно запровадити щомісячні внутрішні звіти про прибуток за видами діяльності, звіти про відхилення фактичних витрат від нормативних або планових, звіти про рентабельність окремих видів продукції та звіти про використання чистого прибутку. Така звітність дозволить керівництву підприємства своєчасно виявляти проблемні напрями, оперативно реагувати на негативні зміни та обґрунтовано визначати пріоритети розвитку.

Шостим напрямом є посилення внутрішнього контролю за правильністю формування прибутку, а саме контроль та перевірка повноти визнання доходів, правильності розподілу витрат між видами діяльності, обґрунтованості калькуляції собівартості, своєчасності закриття рахунків доходів і витрат, а також цільового використання чистого прибутку. Для ТОВ «ХАРКІВХОЛОДМАШ» доцільно запровадити внутрішній графік перевірок правильності формування фінансового результату, а також порядок погодження розподілу непрямих витрат і використання чистого прибутку. Це підвищить достовірність даних бухгалтерського обліку та рівень фінансової дисципліни.

Вищезапропоновані напрями вдосконалення не є відокремленими один від одного. Розширення аналітичного обліку без автоматизації не забезпечить

належної оперативності. Автоматизація без чіткого визначення центрів відповідальності не дасть можливості оцінити внесок окремих підрозділів у формування прибутку. Уточнення облікової політики без належного внутрішнього контролю не гарантуватиме однакового застосування затверджених процедур. Саме тому вдосконалення бухгалтерського обліку прибутку на підприємстві повинно здійснюватися комплексно (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Напрями удосконалення бухгалтерського обліку прибутку ТОВ «ХАРКІВХОЛОДМАШ»

Напрям удосконалення	Зміст заходу	Практичне призначення
1	2	3
Розширення аналітичного обліку	Відкриття аналітичних рахунків доходів, витрат і фінансових результатів за видами продукції, робіт і послуг	Визначення прибутковості окремих напрямів діяльності
Облік за центрами відповідальності	Виділення виробничого, монтажно-сервісного, збутового, адміністративного та інженерно-технічного центрів відповідальності	Оцінка внеску підрозділів у формування прибутку та посилення внутрішнього контролю
Удосконалення облікової політики	Закріплення в наказі про облікову політику порядку аналітичного обліку прибутку, баз розподілу витрат і форм внутрішньої звітності	Уніфікація облікових процедур і підвищення послідовності ведення обліку
Автоматизація обліку прибутку	Налаштування автоматизованої системи для формування звітів про прибуток у розрізі сегментів діяльності, продукції та підрозділів	Оперативність отримання інформації та зниження трудомісткості облікових робіт
Впровадження внутрішньої управлінської звітності	Складання щомісячних звітів про прибуток, рентабельність продукції, структуру витрат та використання чистого прибутку	Підвищення якості управлінських рішень щодо прибутку
Посилення внутрішнього контролю	Регулярна перевірка правильності формування доходів, витрат, фінансового результату та цільового використання прибутку	Підвищення достовірності даних обліку і фінансової дисципліни

Джерело: авторська розробка

Запропонована аналітична модель бухгалтерського обліку прибутку щодо групування доходів окремо за реалізацією холодильного обладнання, вентиляційного обладнання, монтажними роботами, сервісним обслуговуванням і ремонтними роботами, а витрати деталізувати за прямими виробничими витратами, витратами на монтажно-сервісні роботи, витратами на збут, адміністративними та іншими операційними витратами: такий розподіл дає змогу формувати внутрішній звіт про прибуток не лише в цілому по підприємству, а й у розрізі кожного напряму діяльності.

Для підвищення управлінської цінності облікової інформації доцільно запровадити щомісячний внутрішній звіт про фінансовий результат за сегментами діяльності. У цьому звіті повинні відображатися дохід, прямі витрати, розподілені непрямі витрати, фінансовий результат сегмента, рівень рентабельності та відхилення від планових показників. Наявність такої звітності дозволить керівництву підприємства своєчасно приймати рішення щодо коригування асортименту, зміни ціни, перегляду витрат або перерозподілу ресурсів між видами діяльності [62].

Важливим для стратегічного розвитку підприємства є облік використання чистого прибутку. Оскільки підприємство має від'ємний власний капітал, для нього принципово є посилення контролю саме за напрямами розподілу прибутку. У бухгалтерському та внутрішньому управлінському обліку доцільно виокремлювати використання чистого прибутку на капіталізацію, технічне оновлення, поповнення резервів, автоматизацію, розвиток сервісного напряму та інші цілі [46]. Такий підхід забезпечить прозорість прийняття рішень і дозволить оцінювати, наскільки структура використання прибутку відповідає стратегічним потребам підприємства.

В таблиці 3.2 представлено очікувані результати щодо удосконалення обліку досліджуваного виробничо-торговельного підприємства ТОВ «ХАРКІВХОЛОДМАШ».

Таблиця 3.2

Очікувані результати удосконалення бухгалтерського обліку прибутку ТОВ «ХАРКІВХОЛОДМАШ»

Запропонований захід	Очікуваний результат	Управлінське значення
1	2	3
Аналітичний облік за видами діяльності	Отримання інформації про прибутковість окремих видів продукції, монтажних і сервісних робіт	Дає змогу виявити найбільш і найменш ефективні сегменти діяльності
Облік за центрами відповідальності	Посилення персональної відповідальності керівників підрозділів за доходи, витрати і результати	Сприяє контролю витрат і підвищенню результативності роботи підрозділів
Оновлення облікової політики	Чітке нормативне закріплення облікових процедур і підходів до формування прибутку	Знижує ризик помилок і забезпечує єдність підходів до обліку
Автоматизація формування звітності	Скорочення ручної обробки даних та прискорення підготовки аналітичної інформації	Підвищує оперативність управлінських рішень
Внутрішня звітність про прибуток	Систематичне отримання даних про динаміку, структуру та якість прибутку	Створює основу для планування та контролю фінансових результатів
Посилення внутрішнього контролю	Підвищення достовірності облікових даних і прозорості використання прибутку	Зміцнює фінансову дисципліну та надійність інформаційної бази управління

Джерело: авторська розробка

Отже, удосконалення бухгалтерського обліку прибутку ТОВ «ХАРКІВХОЛОДМАШ» має здійснюватися на основі комплексного підходу, що поєднує аналітичну деталізацію, облік за центрами відповідальності, автоматизацію, внутрішню управлінську звітність, оновлення облікової політики та посилення внутрішнього контролю. Реалізація запропонованих заходів дозволить істотно підвищити інформативність системи бухгалтерського обліку, забезпечити кращу керованість процесу формування прибутку та створити надійну інформаційну основу для прийняття рішень щодо підвищення ефективності діяльності підприємства.

3.2 Заходи щодо підвищення ефективності формування та використання прибутку підприємства

Підвищення ефективності формування та використання прибутку є одним із пріоритетних напрямів удосконалення фінансово-господарської діяльності підприємства. Основна мета заходів полягає не лише в нарощуванні абсолютної величини чистого прибутку, а й у покращенні якості його формування, підвищенні рентабельності та більш раціональному спрямуванні прибутку на розвиток підприємства.

Для виробничого підприємства машинобудівного профілю ефективність формування прибутку безпосередньо залежить від чотирьох головних чинників: обсягу реалізації, структури доходів, рівня виробничих і невиробничих витрат, а також обраної політики використання чистого прибутку. Саме тому заходи щодо підвищення ефективності формування та використання прибутку ТОВ «ХАРКІВХОЛОДМАШ» доцільно згрупувати за такими напрямами: збільшення доходів від основної діяльності, оптимізація витрат, підвищення прибутковості окремих сегментів роботи та удосконалення політики використання чистого прибутку.

Першим напрямом є зростання доходів від основної діяльності. Оскільки головна частка фінансового результату підприємства формується за рахунок реалізації основної продукції, першочергове значення має розширення реалізації холодильного та вентиляційного обладнання. Для цього доцільно активізувати роботу із постійними клієнтами, розширити пропозицію комплексних послуг «обладнання + монтаж + сервіс», використовувати індивідуальні комерційні пропозиції для промислових замовників та посилити післяпродажне обслуговування. Для ТОВ «ХАРКІВХОЛОДМАШ» особливо перспективним є розвиток сервісного напряму, оскільки монтаж, технічне обслуговування та ремонт устаткування можуть забезпечувати стабільний дохід і вищу маржинальність порівняно з окремими видами виробничих замовлень.

Другим напрямом є оптимізація витрат, насамперед виробничої собівартості. У структурі витрат машинобудівного підприємства істотну частку займають матеріальні витрати, витрати на комплектуючі, енергоресурси, оплату праці виробничого персоналу та утримання обладнання. Тому підвищення прибутковості доцільно пов'язувати зі зниженням матеріаломісткості, точнішим плануванням закупівель, скороченням втрат від простоїв, удосконаленням виробничого планування та посиленням контролю за непродуктивними витратами. Для підприємства також важливим є перегляд структури адміністративних і збутових витрат, зокрема за рахунок упорядкування кошторисів, запровадження контролю відхилень та оцінки ефективності кожної статті витрат.

Третім напрямом є управління прибутковістю окремих видів діяльності. Для підприємства доцільно орієнтуватися не лише на зростання загального доходу, а й на перерозподіл ресурсів на користь найбільш дохідних сегментів. Практично це означає необхідність виокремлення більш прибуткових видів продукції, сервісних робіт і монтажних послуг, а також скорочення або перегляду економічних умов тих замовлень, які забезпечують мінімальний фінансовий результат. Такий підхід дозволить підвищити якість прибутку, оскільки його приріст буде досягатися не шляхом механічного збільшення обсягів реалізації, а за рахунок покращення структури доходів.

Четвертим напрямом є підвищення ефективності використання чистого прибутку. Для ТОВ «ХАРКІВХОЛОДМАШ» цей напрям важливий, оскільки підприємство має від'ємний власний капітал. За таких умов використання чистого прибутку повинно бути орієнтоване насамперед на капіталізацію, покриття накопиченого дефіциту власного капіталу, формування фінансових резервів, модернізацію виробничої бази та фінансування найбільш ефективних напрямів діяльності. Використання прибутку переважно на поточне споживання або другорядні витрати за таких умов не є економічно виправданим.

Для кількісного обґрунтування запропонованих заходів доцільно спиратися на показники 2025 року, коли чистий дохід від реалізації становив 45280 тис. грн, а чистий прибуток 735 тис. грн. Низький рівень чистої рентабельності продажу свідчить, що навіть помірне збільшення доходу при одночасному контролі витрат здатне суттєво покращити кінцевий фінансовий результат. За умов підприємства доцільно орієнтуватися на поєднання двох груп ефектів: приросту доходу та економії витрат.

Для оцінки очікуваного результату від запропонованих заходів використовуємо наступні формули, що наведено в табл. 3.3.

Таблиця 3.3

Методика розрахунку показників для оцінки очікуваного результату заходів

Показник	Методика розрахунку
1	2
Ефект від зростання доходу	Приріст доходу х Коефіцієнт прибутковості приросту
Економія витрат	Базова сума витрат х Відсоток скорочення
Прогнозний чистий прибуток	Базисний чистий прибуток + Ефект від зростання доходу + Економія витрат
Прогнозна рентабельність продажу (ROS), %	(Прогнозний чистий прибуток / Прогнозний чистий дохід від реалізації) х 100

Джерело: сформовано автором на базі [55; 57]

З урахуванням виробничо-торговельної специфіки діяльності підприємства ТОВ «ХАРКІВХОЛОДМАШ» пропонуємо наступні практичні заходи. Перший захід полягає у розширенні реалізації основної продукції та сервісних послуг. За рахунок активізації роботи з корпоративними клієнтами, розширення післяпродажного обслуговування та комбінованих пропозицій з монтажем і технічним супроводом підприємство може забезпечити приріст чистого доходу від реалізації на 5,0 %, так за показника 2025 року це відповідає додатковому доходу в сумі 2264 тис. грн. Другий захід пов’язаний зі скороченням виробничих витрат. За рахунок планування закупівель, контролю витрачання матеріалів, зменшення технологічних втрат і зниження

непродуктивних витрат доцільно передбачити економію в сумі 410 тис. грн. Третій захід полягає в упорядкуванні адміністративних і збутових витрат. Посилення бюджетного контролю, скорочення непріоритетних витрат, удосконалення планування комерційної діяльності та внутрішньої звітності дасть змогу одержати додаткову економію в сумі 180 тис. грн. Сукупний ефект від зазначених заходів дозволяє прогнозувати суттєве покращення величини чистого прибутку. Запропоновані заходи систематизовано в таблиці 3.4.

Таблиця 3.4

Основні напрями підвищення ефективності формування та використання прибутку ТОВ «ХАРКІВХОЛОДМАШ»

Напрям	Зміст заходу	Очікуваний ефект
1	2	3
Збільшення доходів від основної діяльності	Розширення реалізації обладнання, активізація роботи з корпоративними замовниками, розвиток комплексу «поставка + монтаж + сервіс»	Зростання чистого доходу від реалізації та підвищення валового і чистого прибутку
Розвиток сервісного напряму	Збільшення обсягу післяпродажного обслуговування, технічного супроводу і ремонтних робіт	Формування більш стабільного та маржинального джерела доходу
Оптимізація виробничих витрат	Контроль матеріаломісткості, зменшення втрат, покращення планування закупівель і завантаження потужностей	Зниження собівартості та зростання операційного прибутку
Оптимізація адміністративних і збутових витрат	Запровадження бюджетного контролю, аналіз відхилень, скорочення непріоритетних витрат	Підвищення чистої рентабельності продажу
Переорієнтація на більш прибуткові сегменти	Підвищення частки замовлень, що забезпечують вищу маржу, перегляд умов низькорентабельних робіт	Покращення структури доходів і якості прибутку
Раціональне використання чистого прибутку	Капіталізація прибутку, покриття дефіциту власного капіталу, фінансування модернізації та резервування	Зміцнення фінансової стійкості та створення бази для довгострокового розвитку

Джерело: авторська розробка

У таблиці 3.5 систематизовано результати кількісної оцінки запропонованих заходів очікуваного економічного ефекту.

Таблиця 3.5

Очікувані результати впровадження заходів щодо підвищення ефективності формування прибутку ТОВ «ХАРКІВХОЛОДМАШ»

Показник	Базове значення 2025 року, тис. грн	Очікувана зміна	Прогнозне значення, тис. грн
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації	45280	+2264	47544
Чистий прибуток	735	+870	1605
у тому числі ефект від зростання доходу	-	+280	-
у тому числі економія виробничих витрат	-	+410	-
у тому числі економія адміністративних і збутових витрат	-	+180	-

Джерело: розраховано автором за даними підприємства

Відповідно, у розрахунках очікуване зростання чистого прибутку становить 870 тис. грн, а прогнозна сума чистого прибутку після впровадження комплексу заходів може досягти 1605 тис. грн. Це більш ніж удвічі перевищує базовий показник 2025 року. Водночас прогнозний чистий дохід від реалізації зросте до 47544 тис. грн. В таблиці 3.6 наведено результати оцінки зміни рентабельності продажу підприємства.

Таблиця 3.6

Вплив запропонованих заходів на показники прибутковості ТОВ «ХАРКІВХОЛОДМАШ»

Показник	Базове значення 2025 року	Прогнозне значення	Відхилення
1	2	3	4
Чистий прибуток, тис. грн	735	1605	+870
Чистий дохід від реалізації, тис. грн	45280	47544	+2264
Рентабельність продажу (ROS), %	1,62	3,38	+1,76 п.п.

Джерело: розраховано автором за даними підприємства

Відповідно до розрахованих даних, що зазначені у таблиці 3.6, реалізація запропонованих заходів дозволяє підвищити рентабельність продажу з 1,62 %

до 3,38 %, тобто на 1,76 відсоткового пункту. Для підприємства з низькою маржинальністю та значною витратомісткістю діяльності таке зростання є суттєвим, оскільки воно означає покращення здатності перетворювати дохід на чистий фінансовий результат.

Для ТОВ «ХАРКІВХОЛОДМАШ» доцільно змінити підхід до розподілу чистого прибутку таким чином, щоб основна його частина спрямовувалася не на поточне споживання, а на зміцнення фінансової бази підприємства. Раціональна структура використання прибутку в умовах від'ємного власного капіталу повинна бути орієнтована на капіталізацію, технічне оновлення, формування резервів та розвиток найбільш ефективних напрямів діяльності (табл. 3.7).

Таблиця 3.7

Рекомендовані напрями використання чистого прибутку ТОВ «ХАРКІВХОЛОДМАШ»

Напрям використання прибутку	Рекомендована частка, %	Призначення	Очікуваний результат
1	2	3	4
Капіталізація прибутку та покриття дефіциту власного капіталу	50	Спрямування частини прибутку на зменшення від'ємного значення власного капіталу	Зміцнення фінансової стійкості та підвищення незалежності від залучених коштів
Модернізація виробництва	20	Оновлення обладнання, технологій і виробничої інфраструктури	Зниження собівартості, підвищення продуктивності та якості продукції
Розвиток сервісного напряму	15	Фінансування монтажних, ремонтних і післяпродажних послуг	Зростання стабільних і більш маржинальних доходів
Формування резервів	10	Створення фінансового резерву для покриття ризиків і забезпечення безперервності діяльності	Підвищення платоспроможності та зниження фінансової вразливості
Матеріальне стимулювання персоналу	5	Преміювання працівників за досягнення фінансових результатів	Підвищення мотивації та продуктивності праці

Джерело: авторська розробка

Запропонована структура використання прибутку є економічно доцільною саме для поточного стану підприємства. Спрямування 50 % прибутку на покриття дефіциту власного капіталу дає змогу поступово вирішувати проблему фінансової нестійкості. Направлення 20 % прибутку на модернізацію виробництва створює передумови для зменшення собівартості в майбутніх періодах. Фінансування сервісного напряму дозволить сформувати додатковий канал доходу з вищою рентабельністю, а резервування коштів знизить рівень фінансового ризику.

Таким чином, заходи щодо підвищення ефективності формування та використання прибутку ТОВ «ХАРКІВХОЛОДМАШ» повинні мати комплексний характер і охоплювати як доходну, так і витратну, а також розподільчу складову фінансового результату. Поєднання приросту доходу, оптимізації витрат і раціонального використання чистого прибутку дозволяє не лише збільшити абсолютну суму фінансового результату, а й покращити якість прибутку, підвищити рентабельність продажу, зміцнити фінансову стійкість і створити основу для довгострокового розвитку підприємства.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3

За результатами проведеного дослідження обґрунтовано напрями вдосконалення бухгалтерського обліку прибутку та розроблено заходи щодо підвищення ефективності формування і використання прибутку ТОВ «ХАРКІВХОЛОДМАШ», сформульовано наступні висновки відповідно до поставлених завдань:

1. Обґрунтовано, що для ТОВ «ХАРКІВХОЛОДМАШ» в умовах збереження прибутковості протягом 2022–2025 років за низької рентабельності та від’ємного значення власного капіталу вдосконалення бухгалтерського обліку прибутку набуває пріоритетного значення. Доведено, що традиційна система обліку фінансових результатів не забезпечує належної аналітичності для багатопрофільної діяльності підприємства (виробництво,

монтаж, сервіс). Розроблено комплексну аналітичну модель бухгалтерського обліку, яка передбачає розширення субаналітики рахунків доходів (відкриття до рахунку 701 субрахунків 701.1 Дохід від реалізації холодильного обладнання, 701.2 Дохід від реалізації вентиляційного обладнання, 701.3 Дохід від монтажних робіт, 701.4 Дохід від сервісного обслуговування, 701.5 Дохід від ремонтних робіт, 701.6 Дохід від інших операційних послуг) та витрат (до рахунку 901 субрахунків 901.1 Собівартість реалізації холодильного обладнання, 901.2 Собівартість реалізації вентиляційного обладнання, 901.3 Собівартість монтажних робіт, 901.4 Собівартість сервісного обслуговування, 901.5 Собівартість ремонтних робіт, 901.6 Собівартість інших операційних послуг) за основними бізнес-сегментами. Це забезпечить можливість розрахунку маржинальності кожного напряму діяльності та оперативного виявлення резервів зростання прибутку.

2. Запропоновано та деталізовано підхід до побудови системи обліку фінансових результатів за центрами відповідальності, у межах якої на ТОВ «ХАРКІВХОЛОДМАШ» виокремлено виробничий, монтажно-сервісний, збутовий, адміністративний та інженерно-технічний центри. Визначено їхній цільовий функціонал щодо контролю собівартості, доходів, комерційних та управлінських витрат. Систематизовано комплексні взаємопов’язані заходи з оновлення наказу про облікову політику підприємства, автоматизації формування внутрішньої звітності (щомісячного внутрішнього звіту про фінансовий результат за сегментами діяльності) та посилення графіків внутрішнього контролю. Обґрунтовано, що впровадження цих заходів дозволить знизити трудомісткість облікових процесів, підвищити прозорість використання чистого прибутку на капіталізацію та модернізацію, а також зміцнити фінансову дисципліну.

3. Розроблено та математично обґрунтовано комплекс практичних заходів щодо підвищення ефективності формування фінансових результатів ТОВ «ХАРКІВХОЛОДМАШ», спрямованих на диверсифікацію доходів та оптимізацію витратної частини. На основі сформованої методики оцінки

очікуваних результатів, яка базується на показниках 2025 року (чистий дохід 45280 тис. грн, чистий прибуток 735 тис. грн), розраховано сукупний прогнозний ефект. Визначено, що за рахунок розширення обсягів реалізації продукції та сервісних послуг на 5,0 % (приріст доходу на 2264 тис. грн з ефектом у прибутку +280 тис. грн), економії виробничих витрат (+410 тис. грн) та упорядкування адміністративно-збутових витрат (+180 тис. грн) загальний чистий прибуток підприємства зросте на 870 тис. грн і досягне прогнозного рівня 1605 тис. грн, що перевищує базовий показник у 2,2 рази.

Складено та рекомендовано оптимальну структуру розподілу та використання чистого прибутку для ТОВ «ХАРКІВХОЛОДМАШ», адаптовану до його поточного фінансового стану (наявності від'ємного власного капіталу). Запропоновано наступне цільове спрямування коштів: 50 % – на капіталізацію прибутку та покриття дефіциту власного капіталу з метою зміцнення фінансової стійкості; 20 % – на модернізацію виробничої інфраструктури для зниження собівартості у майбутньому; 15 % – на розвиток високомножинного сервісного напряму; 10 % – у резервний капітал для зниження ризиків і 5 % – на матеріальне стимулювання персоналу.

Кількісно доведено, що реалізація запропонованого комплексу обліково-управлінських заходів дозволить підвищити рентабельність продажу (ROS) підприємства з 1,62 % до 3,38 % (на 1,76 відсоткових пункту), забезпечить відновлення власного капіталу та створить надійне підґрунтя для його довгострокового збалансованого розвитку.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

У кваліфікаційній роботі здійснено теоретичне та практичне дослідження актуального науково-прикладного завдання щодо вдосконалення методики обліку і аналізу формування та використання прибутку підприємства ТОВ «ХАРКІВХОЛОДМАШ». В результаті проведеного дослідження сформульовано наступні висновки та пропозиції:

1. Прибуток підприємства є однією з головних економічних категорій, що відображає кінцевий фінансовий результат господарської діяльності, характеризує ефективність використання ресурсів і визначає можливості подальшого розвитку суб'єкта господарювання. Встановлено, що прибуток виконує оціночну, розподільчу, стимулюючу та відтворювальну функції, а його роль у системі управління підприємством полягає в забезпеченні фінансової стійкості, самофінансування, інвестиційної активності та підвищення конкурентоспроможності.

Узагальнення теоретичних підходів до формування прибутку дозволило встановити, що для потреб бухгалтерського обліку, аналізу та управління доцільно розглядати прибуток за різними класифікаційними ознаками: за етапами формування, джерелами виникнення, характером використання, часовою ознакою та результативністю діяльності. Такий підхід забезпечує більшу аналітичність дослідження і створює належну основу для прийняття управлінських рішень щодо формування та використання фінансового результату.

2. Встановлено, що методика бухгалтерського обліку формування прибутку підприємства повинна базуватися на принципах нарахування, відповідності доходів і витрат, обачності, повного висвітлення та послідовності. Формування прибутку в обліку здійснюється шляхом зіставлення доходів і витрат звітного періоду, а достовірність визначення фінансового результату залежить від правильності первинного

документування, побудови системи рахунків, організації аналітичного обліку та своєчасного узагальнення інформації у фінансовій звітності.

Доведено, що ефективне управління прибутком неможливе без його комплексного економічного аналізу. Аналіз повинен охоплювати дослідження динаміки, структури та факторів формування прибутку, а також оцінку показників рентабельності. Поєднання абсолютних показників прибутку з відносними показниками рентабельності забезпечує більш повну оцінку результативності діяльності підприємства та дозволяє визначити внутрішні резерви її підвищення.

3. За результатами організаційно-економічної характеристики встановлено, що ТОВ «ХАРКІВХОЛОДМАШ» є виробничо-торговельним підприємством машинобудівного профілю, яке спеціалізується на виготовленні, реалізації, монтажі та сервісному обслуговуванні промислового холодильного й вентиляційного устаткування. Організаційна структура підприємства має лінійно-функціональний характер, що створює передумови для чіткого розподілу функцій між виробничими, технічними, збутовими, економічними та обліковими підрозділами.

Аналіз основних організаційно-економічних показників діяльності ТОВ «ХАРКІВХОЛОДМАШ» за 2022–2025 роки дозволив виявити загалом позитивну тенденцію розвитку підприємства. У 2025 році порівняно з 2022 роком зросли чистий дохід від реалізації, валовий і чистий прибуток, а також підвищилася продуктивність праці. Це свідчить про наявність у підприємства потенціалу до подальшого зміцнення фінансових результатів. Водночас у 2023 році зафіксовано скорочення доходу від реалізації, що засвідчує чутливість підприємства до змін зовнішнього середовища та ринкової кон’юнктури.

4. Визначено, що прибуток ТОВ «ХАРКІВХОЛОДМАШ» формується переважно за рахунок основної операційної діяльності. У структурі операційних доходів стабільно домінує чистий дохід від реалізації продукції, робіт і послуг, тоді як частка інших операційних доходів є незначною. Це свідчить про реальний виробничо-комерційний характер

фінансового результату, але водночас означає високу залежність прибутковості від результативності основної діяльності, рівня собівартості та ефективності збутової політики.

Дослідження динаміки чистого прибутку показало, що підприємство впродовж 4 років залишалося прибутковим. Абсолютна величина прибутку є порівняно невисокою відносно обсягу реалізації, що свідчить про значну витратомісткість діяльності. Розраховані показники рентабельності засвідчили низький рівень рентабельності продажу та активів, а також проблемний фінансовий стан, що проявляється у від'ємному значенні власного капіталу. Це означає, що прибуток підприємства є недостатнім для швидкого фінансового оздоровлення без реалізації спеціальних управлінських заходів.

5. Визначено, що головні напрями удосконалення обліку прибутку є підвищення аналітичності бухгалтерської інформації. Для ТОВ «ХАРКІВХОЛОДМАШ» запропоновано організувати аналітичний облік доходів, витрат і фінансових результатів за видами продукції, робіт і послуг, а також за центрами відповідальності. Такий підхід дає змогу визначати прибутковість окремих напрямів діяльності, виявляти джерела зниження прибутковості та посилювати внутрішній контроль за формуванням фінансового результату.

Обґрунтовано доцільність упровадження на підприємстві обліку за центрами відповідальності, зокрема за виробничим, монтажно-сервісним, збутовим, адміністративним та інженерно-технічним напрямами. Це дозволяє оцінити внесок окремих підрозділів у формування прибутку, посилює персональну відповідальність керівників за витрати і результати діяльності, а також створює передумови для більш ефективної системи внутрішнього управління. Вдосконалення бухгалтерського обліку прибутку має супроводжуватися оновленням наказу про облікову політику, запровадженням внутрішньої управлінської звітності та автоматизацією облікових процедур. Для підприємства рекомендовано закріпити порядок аналітичного обліку

прибутку, бази розподілу непрямих витрат, перелік центрів відповідальності та форми внутрішніх звітів щодо прибутку і рентабельності. Реалізація таких заходів підвищить якість інформаційного забезпечення управління фінансовими результатами.

6. За результатами практичних розрахунків встановлено, що головними резервами підвищення прибутковості ТОВ «ХАРКІВХОЛОДМАШ» є: збільшення доходів від основної діяльності, розвиток сервісного напряму, скорочення виробничих витрат, оптимізація адміністративних і збутових витрат, а також підвищення частки більш маржинальних замовлень у загальній структурі реалізації. Впровадження запропонованих заходів дозволяє прогнозувати збільшення чистого прибутку на 870 тис. грн та зростання рентабельності продажу з 1,62 % до 3,38 %.

Доведено, що ефективність використання прибутку на підприємстві повинна оцінюватися з точки зору стратегічної доцільності. В умовах від'ємного власного капіталу основна частина чистого прибутку має спрямовуватися на капіталізацію, покриття дефіциту власного капіталу, модернізацію виробництва, формування резервів та розвиток сервісного напряму. Такий підхід забезпечить не лише поточне підвищення прибутковості, а й створить основу для довгострокового зміцнення фінансової стійкості підприємства.

В процесі дослідження підтверджено, що вдосконалення методики обліку і аналізу формування та використання прибутку підприємства має комплексний характер і повинно поєднувати облікові, аналітичні, організаційні та фінансові заходи. Реалізація розроблених практичних рекомендацій дає змогу підвищити якість обліково-аналітичного забезпечення управління прибутком, покращити показники прибутковості, посилити фінансову стійкість і забезпечити більш ефективний розвиток підприємства ТОВ «ХАРКІВХОЛОДМАШ».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996-XIV. База даних «Законодавство України». Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text

2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. База даних «Законодавство України». Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text

3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73. База даних «Законодавство України». Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text

4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» : наказ Міністерства фінансів України від 29.11.1999 № 290. База даних «Законодавство України». Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99

5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» : наказ Міністерства фінансів України від 31.12.1999 № 318. База даних «Законодавство України». Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00

6. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 № 291. База даних «Законодавство України». Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11#Text

7. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 № 291. База даних «Законодавство України». Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text

8. Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства : наказ Міністерства фінансів України від 27.06.2013 № 635. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0635201-13.

9. Міжнародний стандарт фінансової звітності 15 «Дохід від договорів з клієнтами». Міністерство фінансів України. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/IFRS-15_ukr-compressed.pdf

10. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 (МСБО 1) «Подання фінансової звітності». База даних «Законодавство України». Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_013#Text

11. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 12 (МСБО 12) «Податки на прибуток». База даних «Законодавство України». Верховна Рада України. URL: https://ips.ligazakon.net/document/MU17034

12. Акулюшина М. О., Лук'янчук О. М., Кедік В. В. Сутність прибутку та його формування для підприємств у сучасних умовах: стратегічний аспект. *Економіка та суспільство*. 2025. № 80. DOI: 10.32782/2524-0072/2025-80-20.

13. Базецька Г. І. Економічний аналіз діяльності підприємства : навч.-метод. посіб. Харків : Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2021. 274 с.

14. Бершадська І. І., Тульчинська С. О. Методи управління прибутком підприємства. *Сучасні проблеми економіки і підприємництво*. 2017. № 20. С. 181–188.

15. Бурлан С., Прокопович Л. Методичні підходи до прогнозування прибутку підприємства. *Економіка та суспільство*. 2024. № 62. DOI: 10.32782/2524-0072/2024-62-48.

16. Власенко Т. Ю., Стародубцева О. С. Прибутковість підприємства: сутність та ефективність управління. *Молодий вчений*. 2018. № 12 (64). С. 256–259. DOI: 10.32839/2304-5809/2018-12-64-61.

17. Вовк О. М., Ковальчук А. М., Комісаренко Я. І., Джулай А. В. Прибуток та рентабельність як детермінанти розвитку підприємства. *Modern Economics*. 2020. № 21. С. 37–44. DOI: 10.31521/modecon.V21(2020)-06.

18. Волошина О. А., Кордзаія І. А., Даценко С. М., Ульченко А. М. Методичні підходи до аналізу доходів підприємства та факторів їх формування. *Ефективна економіка*. 2019. № 6.

19. Гавриш О. М., Порсюрова І. П. Методичні аспекти розрахунку показників рентабельності суб'єкта малого підприємництва. Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Економіка і менеджмент». 2021. Випуск 2(88). С. 24-30. URL: https://snaujournal.com.ua/index.php/journal/article/view/228

20. Гайбура Ю. А., Загнітко Л. А. Прибутковість підприємства: поняття, фактори, резерви. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент*. 2017. № 24 (2). С. 99–104.

21. Ганусич В. О., Левкулич В. В., Ганусич К. С. Рентабельність та прибутковість: концептуальні розбіжності у вітчизняному та зарубіжному фінансовому аналізі. *Інвестиції: практика та досвід*. 2025. № 9. С. 161–167. DOI: 10.32702/2306-6814.2025.9.161.

22. Гречко А. В., Мельнікова О. М. Дослідження факторів впливу на прибутковість підприємства та пошук резервів збільшення прибутку. *Ефективна економіка*. 2017. № 11.

23. Гуменюк В. С. Теоретичні основи управління прибутком підприємств. *Інфраструктура ринку*. 2018. № 20. С. 51–55.

24. Духновська Л. М., Павлов В. С. Прибутковість підприємства: сутність та ефективність управління. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2018. Вип. 17. Ч. 1. С. 100–103.

25. Єгорова О. В., Дорогань-Писаренко Л. О., Тютюнник Ю. М. Економічний аналіз : навч. посіб. Полтава : РВВД ПДАА, 2018. 290 с.

26. Єпіфанова І. Ю., Гуменюк В. С. Методика оцінювання прибутковості підприємства. *Економіка та суспільство*. 2017. № 12. С. 251–254.

27. Єпіфанова І. Ю., Гуменюк В. С. Прибутковість підприємства: сучасні підходи до визначення сутності. *Економіка та суспільство*. 2016. Вип. 3. С. 189–192.

28. Єпіфанова І. Ю., Джеджула В. В. Фінансовий аналіз та звітність : практикум. Вінниця : ВНТУ, 2017. 143 с.

29. Єпіфанова І.Ю., Гуменюк В.С. Фактори зростання прибутку підприємства. *Молодий вчений*. 2016. № 7. С. 46–49. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2016_7_14.

30. Єршова Н. Ю. Концептуальні підходи до розвитку обліково-аналітичного забезпечення підприємств : стратегічний аспект. ІІ Міжн. наук-практ. конф. «Облік, аналіз і аудит: виклики інституціональної економіки» (10 жовтня 2015 року, м. Луцьк). 2015. Вип. 2. Ч.1. С. 100-101.

31. Жидєєва Л. І., Пінаєва К. О. Облік формування фінансових результатів та використання прибутку: проблеми та шляхи їх вирішення. *Економіка і суспільство*. 2017. Випуск № 9. С. 1117-1122.

32. Каменюка В. О., Ждаміров Д. Ю., Порсюрова І. П. Управління фінансовими результатами діяльності з метою збільшення прибутку підприємства. Розвиток економічних систем в умовах глобалізації : збірник тез доповідей І Міжнародної науково-практичної конференції (Україна, м. Харків, 14-16 листопада 2024 р.). [Електронний ресурс]. – Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2024. С. 438-439.

33. Каменюка В.О. Система обліково-аналітичного забезпечення управління прибутком (збитком) підприємства. Актуальні проблеми та перспективи розвитку України в галузі управління та адміністрування: ініціативи молоді [Електронний ресурс] : матеріали V Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. здоб. вищ. освіти і мол. учених, 20 жовтня 2023 р. / Держ. біотехнологічний ун-т. – Харків, 2023. С. 238-241. URL : http://btu.kharkov.ua/nauka/konferentsiyi/

34. Каминський П. Д. Прибуток та рентабельність як показники ефективності діяльності підприємства. *Вісник Донецького університету*

економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського. 2016. № 1 (64). С. 160–168.

35. Крупка Я. В. Відкриті та приховані резерви в системі обліку і звітності підприємств. *Вісник економіки*. 2021. Вип. 2. С. 117–128.

36. Кушик І. Л., Мартиненко В. П. Управління процесом формування прибутковості на підприємстві. Актуальні проблеми економіки та управління : зб. наук. праць молодих вчених. 2017. Вип. 11.

37. Майборода О. Є., Сукрушева Г. О., Куліш Є. В. Теоретична сутність категорії «прибуток підприємства». *Економіка та суспільство*. 2017. № 10. С. 310–313.

38. Макаренко П. М., Миколенко І. Г., Гужва Н. В. Прогнозування прибутку підприємства з використанням MS Excel. *Інфраструктура ринку*. 2022. № 68.

39. Максімова М. В., Чередниченко Д. С. Теоретичні підходи до формування системи показників оцінки прибутку підприємства. *Ефективна економіка*. 2019. № 8. DOI: 10.32702/2307-2105-2019.8.44.

40. Мартиненко В. П., Григоренко О. В. Система управління прибутком промислових підприємств в сучасних умовах розвитку економіки. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2023. № 2 (261). С. 57–62.

41. Мартиненко В. П., Кушик І. Л. Оцінка управління процесом формування прибутковості суб'єкта господарювання. *Інфраструктура ринку*. 2018. № 17. С. 163–168.

42. Марченко В. М., Прус К. В. Аналіз методів формування витрат у системі управління прибутковістю підприємства. *Бізнес Інформ*. 2016. № 9. С. 158–162.

43. Масюк Ю. В., Боюн В. Ю. Управління фінансовими результатами діяльності сільськогосподарського підприємства. *Економіка та держава*. 2021. № 10. С. 112–117.

44. Морозов О. А. Формування прибутку підприємства: теоретичний аспект. *Агросвіт*. 2024. № 4. С. 159–164. DOI: 10.32702/2306-6792.2024.4.159.

45. Назарова Т. Ю., Шевченко М. М., Рибальченко І. А. Процес формування прибутку на підприємстві та оцінка управління ним. *Вісник Національного технічного університету «ХПІ» (економічні науки)*. 2022. № 4. С. 27–31. DOI: 10.20998/2519-4461.2022.4.27.

46. Николишин С. Є. Прибуток підприємства та особливості управління ним. *Молодий вчений*. 2017. № 2 (42). С. 299–303.

47. Паршин Ю. І., Паршина О. А. Основи економічного аналізу : навч. посіб. Дніпро : ФОП Дробязко С. І., 2020. 180 с.

48. Підлісна О. А., Саліх Х. М. А. Управління прибутковістю підприємства. *Сучасні проблеми економіки і підприємництво*. 2018. Вип. 22. С. 267–272.

49. Погребняк А. Ю., Ліннік І. М. Методичні підходи щодо оцінки ефективності діяльності підприємства. *Сучасні проблеми економіки і підприємництво*. 2017. Вип. 19. С. 187–192.

50. Поддєрьогін А. М., Скочій С. В. Факторний аналіз формування прибутку виробничого підприємства. *Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України*. 2018. № 2. С. 304–318. DOI: 10.33244/2617-5940.2.2018.304-318.

51. Порсюрова І.П., Казимирчук Д.О. Фактори впливу на прибуток підприємства в умовах цифровізації. Розвиток економічних систем в умовах глобалізації : збірник тез доповідей. ІІ Міжнародної науково-практичної конференції (Україна, м. Харків, 20-22 листопада 2025 р.). [Електронний ресурс]. – Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2025. С. 612-615.

52. Прокопович Л. Б., Шевчук С. В. Методичні підходи щодо оцінки обсягу реалізації послуг підприємств транспортної галузі. *Економіка та суспільство*. 2023. № 56. DOI: 10.32782/2524-0072/2023-56-22.

53. Прокопович Л. Прогнозування величини доходу від реалізації послуг підприємств транспортної галузі. *Економіка та суспільство*. 2023. № 50. DOI: 10.32782/2524-0072/2023-50-49.

54. Прокопович Л., Бурлан С. Розвиток методичних підходів щодо управління фінансовими результатами підприємства. *Економіка та суспільство*. 2023. № 47. DOI: 10.32782/2524-0072/2023-47-79.

55. Рекова Н. Ю., Підгора Є. О., Ровенська В. В. та ін. Економічний аналіз : навч. посіб. Краматорськ : ДДМА, 2021. 200 с.

56. Селюченко Н. Є. Фінанси у бізнесі : навч. посіб. Львів : Новий Світ – 2000, 2023. 158 с.

57. Синькевич Н. І. Економічний аналіз : курс лекцій. Тернопіль : ТНТУ імені Івана Пулюя, 2018. 97 с.

58. Ситник Н. С., Смолінська С. Д., Ясіновська І. Ф. Фінанси підприємств : навч. посіб. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 388 с.

59. Ситник Н. С., Стасишин А. В., Попович Д. В., Сич О. А. та ін. Фінанси бізнесу : навч. посіб. Львів : Апріорі, 2019. 432 с.

60. Ткаченко І. С., Проскурович О. В. Економіко-математичне моделювання фінансового результату підприємства. *Економіка: реалії часу*. 2017. № 3. С. 84–94.

61. Тюленєва Ю. В., Ренкас С. В. Фактори впливу на прибуток підприємств та напрями підвищення прибутковості. *Підприємництво та інновації*. 2017. № 3. С. 102–107.

62. Управлінський облік і калькулювання собівартості сільськогосподарської продукції: посібник / [Жук В.М., Шерстюк О.Л., Панадій О.П. та ін.] ; за ред. Шерстюка О.Л., Панадія О.П. – К.: ННЦ «ІАЕ», 2021. 144 с.

63. Фатюха Н. Г., Зоря О. П., Гришунова Т. А. Обліково-аналітична оцінка прибутку ПАТ «Запоріжжяобленерго». *Інвестиції: практика та досвід. 2025*. № 13. С. 145–151. DOI: 10.32702/2306-6814.2025.13.145.

64. Фінансова звітність ТОВ «ХАРКІВХОЛОДМАШ» за 2022-2024 роки. Харків, URL: https://youcontrol.com.ua/catalog/company_details/14307966/

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця А.1

Техніко-економічні показники підприємства

ТОВ «ХАРКІВХОЛОДМАШ»

Показник	2022 рік	2023 рік	2024 рік
1	2	3	4
Валовий дохід, тис. грн.	39 741	28 000	37 793
Чистий дохід (прибуток), тис. грн.	622	596	619
Середня зарплата грн.	16400	17250	18500
Фонд оплати праці, тис. грн.	1180,8	1086,75	1091,5
Чисельність промислового персоналу підприємства, чол.	72	63	59
Вартість основних фондів, тис. грн.	1327,3	1402,3	1250,3

Таблиця А.2

Продуктивність праці ТОВ «ХАРКІВХОЛОДМАШ»

Показник	2022 рік	2023 рік	2024 рік
1	2	3	4
Товарна продукція, тис. грн.	39 741	28 000	37 793
Чисельність робітників, осіб	72	63	59
З них робітників	60	54	48
Питома вага робітників у загальній чисельності робітників, %	83,33	85,71	81,36
Кількість відпрацьованих робітниками люд.-днів	15300	13770	12240
Людино-годин	122400	110160	97920
Кількість днів відпрацьованих одним робітником	255	255	255
Тривалість робочого дня	8	8	8
Середня кількість годин, відпрацьованих одним робітником	2040	2040	2040
Середня продуктивність праці одного робітника	662,35	518,52	787,35

Таблиця А.3

Кадровий склад ТОВ «ХАРКІВХОЛОДМАШ»

Показник	2022 рік	2023 рік	2024 рік
1	2	3	4
Середньооблікова чисельність персоналу, чол.	72	63	59
Кількість прийнятих на роботу, чол.	4	5	3
Кількість робітників, що звільнились, чол.	12	8	4
Кількість робітників, що звільнено за власним бажанням і за порушення трудової дисципліни, чол.	1	1	2
Жінок	18	22	19
Чоловіків	54	41	40
Спеціалістів	30	27	23
Фахівців без вищої освіти	42	36	36

Таблиця А.4

Активи та зобов'язання ТОВ «ХАРКІВХОЛОДМАШ»

Показник	2022 рік	2023 рік	2024 рік
1	2	3	4
Активи	59118	58372	68521
Зобов'язання	60258	59376	69739

Додаток Б

ДЕМОНСТРАЦІЙНИЙ МАТЕРІАЛ ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

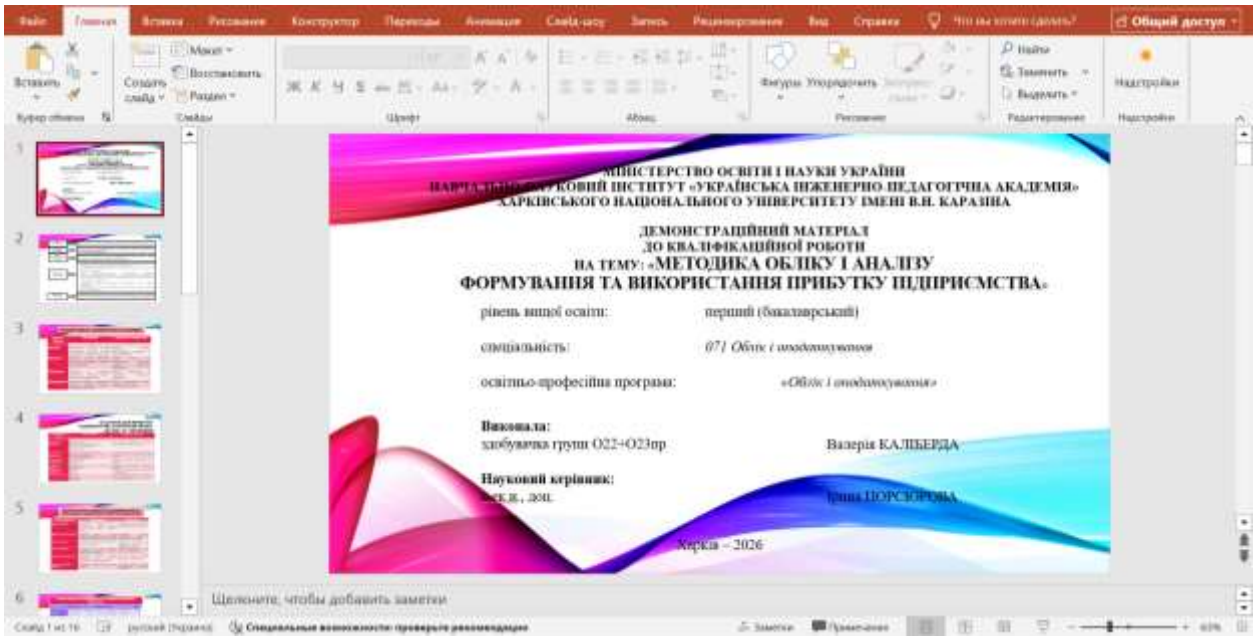

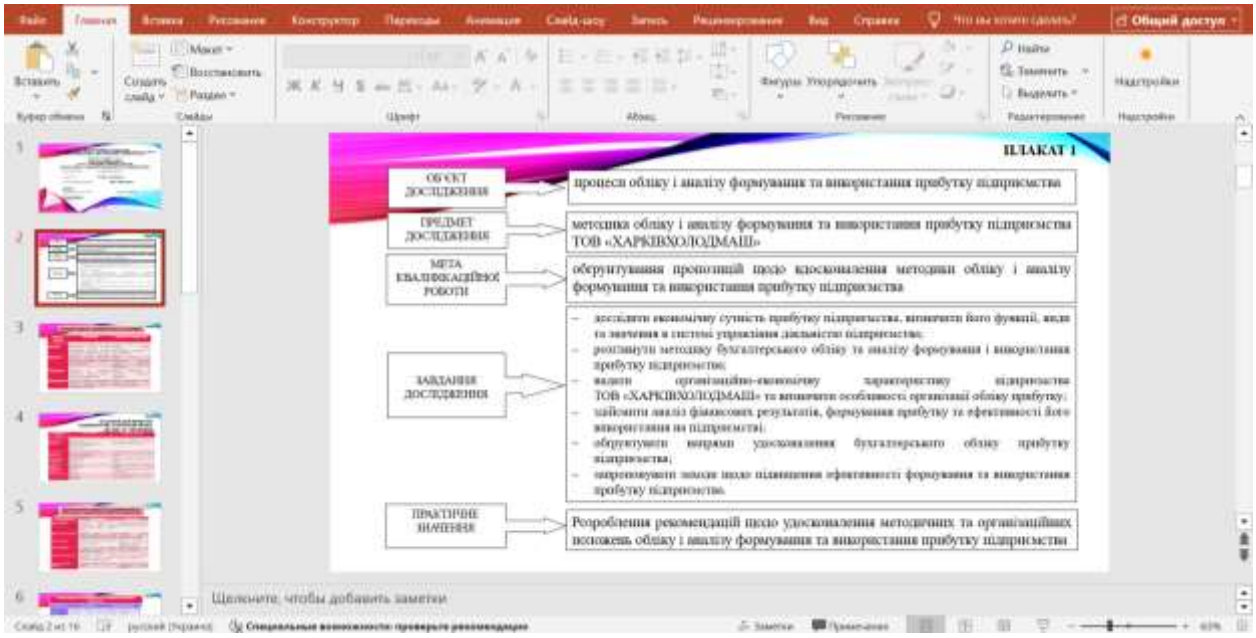

Продовження додатку Б

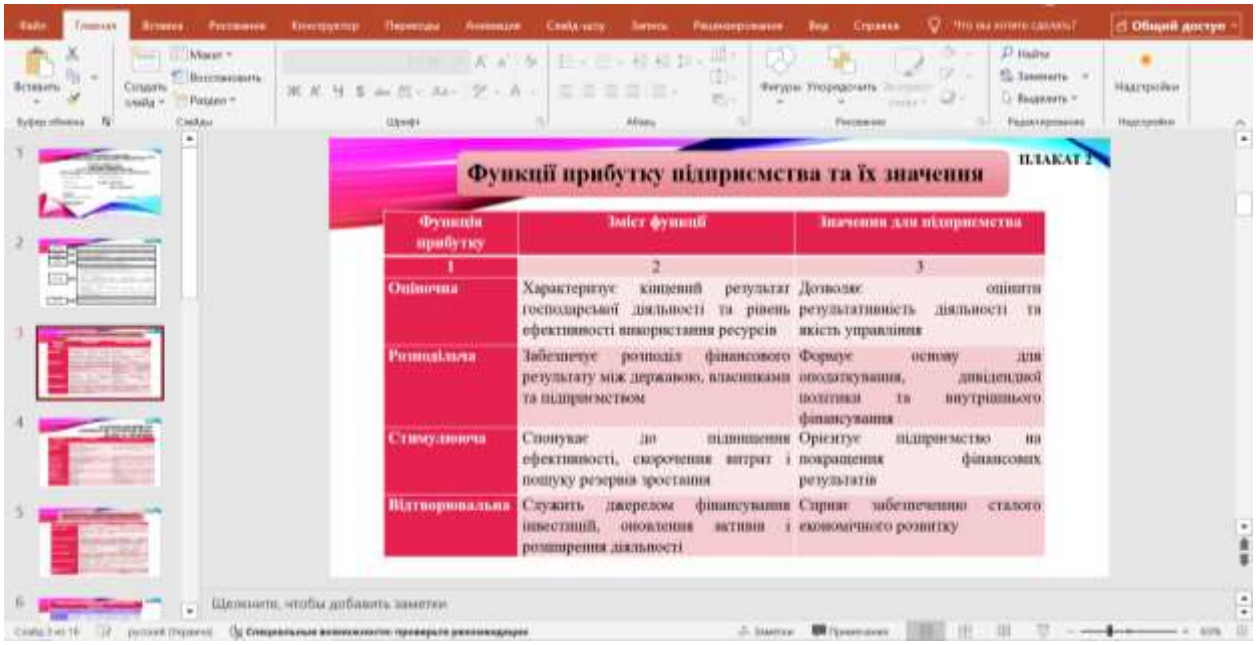

ПЛАКАТ 2

Функції прибутку підприємства та їх значення

Функція прибутку	Зміст функції	Значення для підприємства
1	2	3
Оцінювальна	Характеризує кінцевий результат господарської діяльності та рівень ефективності використання ресурсів	Дозволяє оцінити результативність діяльності та якість управління
Розподільна	Забезпечує розподіл фінансового результату між державою, власниками та підприємством	Формує основу для оподаткування, дивідендної політики та внутрішнього фінансування
Стимулювальна	Спонукає до підвищення ефективності, скорочення витрат і пошуку резервів зростання	Орієнтує підприємство на покращення фінансових результатів
Відтворювальна	Служить джерелом фінансування інвестицій, оновлення активів і розширення діяльності	Сприяє забезпеченню сталого економічного розвитку

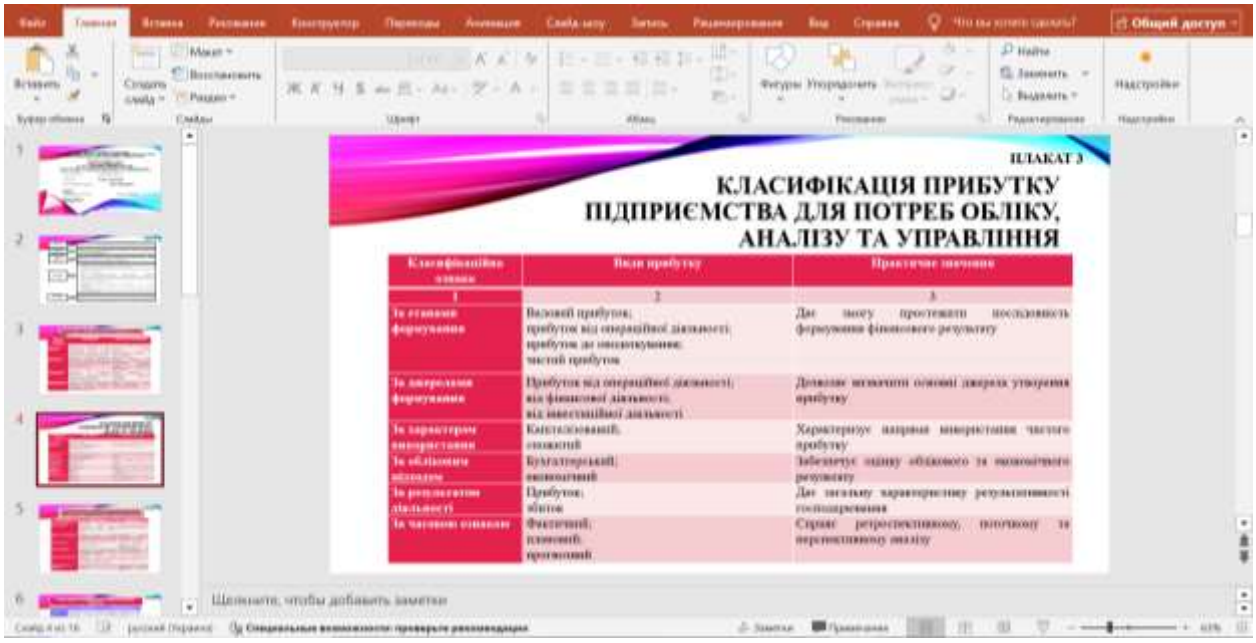

ПЛАКАТ 3

КЛАСИФІКАЦІЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА ДЛЯ ПОТРЕБ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА УПРАВЛІННЯ

Класифікаційна ознака	Види прибутку	Практичне значення
1	2	3
За етапами формування	Валовий прибуток; прибуток від операційної діяльності; прибуток до оподаткування; чистий прибуток	Дає змогу простежити послідовність формування фінансового результату
За джерелами формування	Прибуток від операційної діяльності; від фінансової діяльності; від інвестиційної діяльності	Дозволяє визначити основні джерела утворення прибутку
За характером використання	Капіталізований; споживний	Характеризує напрями використання чистого прибутку
За обліковими вітчизни	Бухгалтерський; оподаткований	Забезпечує оцінку облікового та оподаткованого результату
За результатом діяльності	Прибуток; збиток	Дає загальну характеристику результативності господарювання
За часовою ознакою	Фактичний; плановий; прогнозний	Служить ретроспективному, поточному та перспективному аналізу

Продовження додатку Б

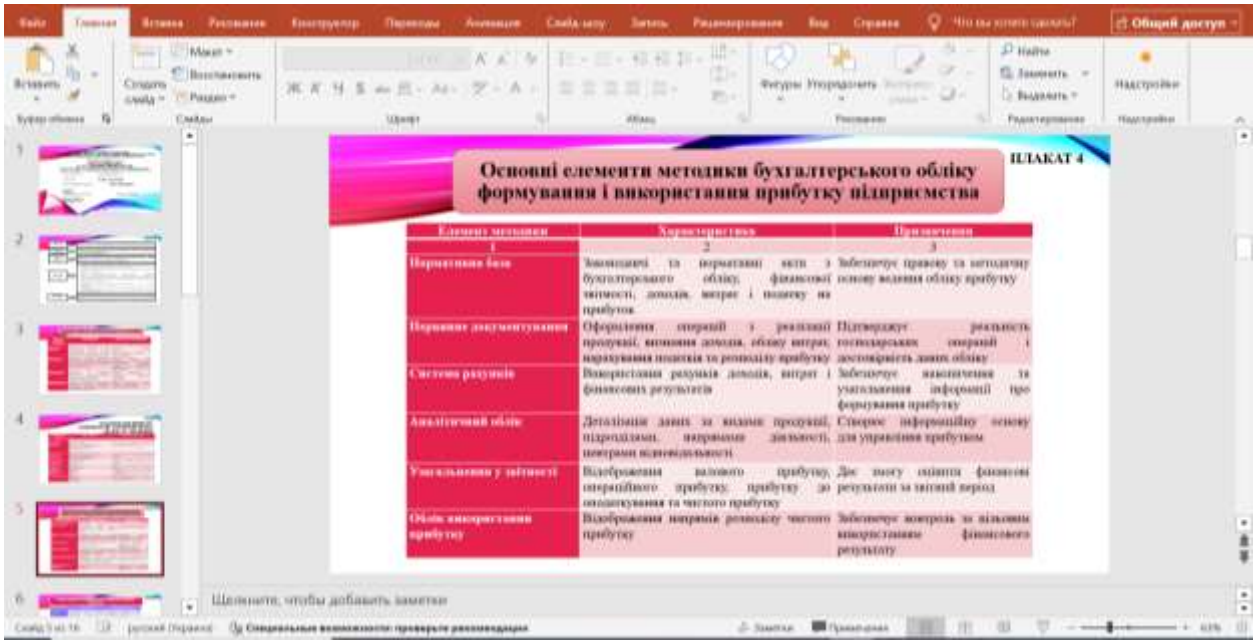

ПЛАКАТ 4

Основні елементи методики бухгалтерського обліку формування і використання прибутку підприємства

Елементи методики	Характеристика	Призначення
1	2	3
Нормативна база	Законодавчі та нормативні акти з бухгалтерського обліку, фінансової звітності, доходів, витрат і податку на прибуток	Забезпечує правову та методичну основу ведення обліку прибутку
Первинне документування	Оформлення операцій з реалізації продукції, визнання доходів, обліку витрат, нарахування податків та розподілу прибутку	Підтверджує реальність господарських операцій і достовірність даних обліку
Система рахунків	Використання рахунків доходів, витрат і фінансових результатів	Забезпечує накопичення та узагальнення інформації про формування прибутку
Аналітичний облік	Деталізація даних за видами продукції, підрозділами, напрямами діяльності, центрами відповідальності	Створює інформаційну основу для управління прибутком
Узагальнення у звітності	Відображення валового прибутку, операційного прибутку, прибутку до оподаткування та чистого прибутку	Дає змогу оцінити фінансові результати за звітний період
Облік використання прибутку	Відображення напрямів розподілу чистого прибутку	Забезпечує контроль за цільовим використанням фінансового результату

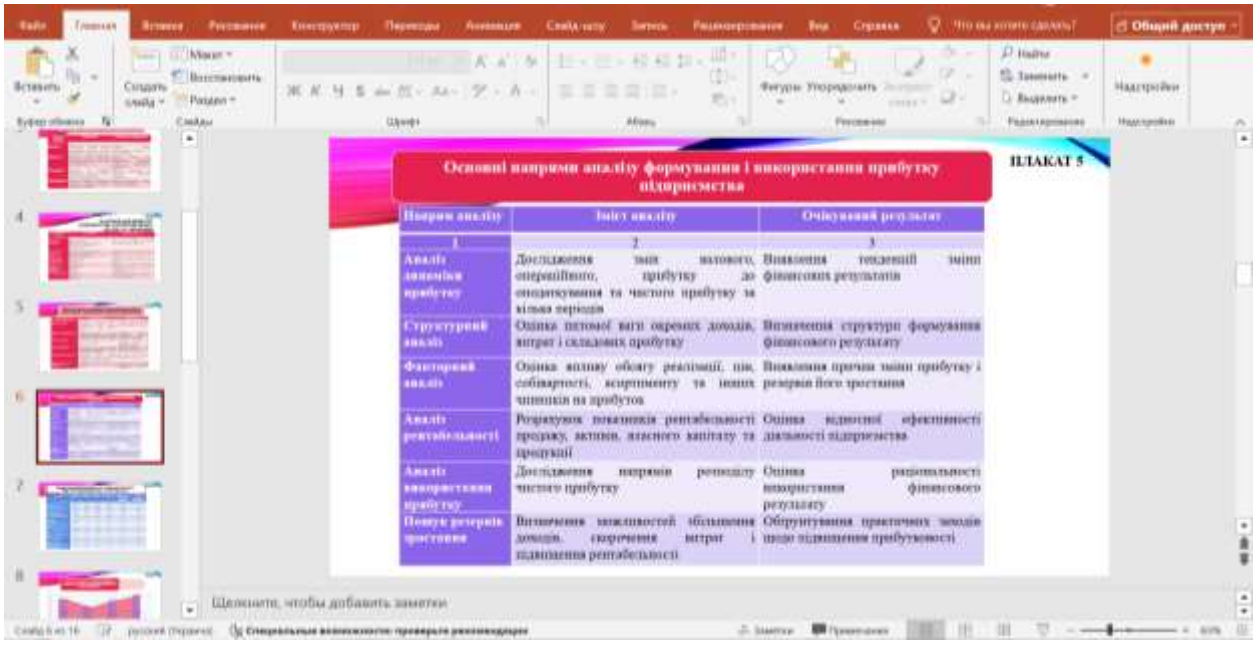

ПЛАКАТ 5

Основні напрями аналізу формування і використання прибутку підприємства

Напрям аналізу	Зміст аналізу	Очікуваний результат
1	2	3
Аналіз динаміки прибутку	Дослідження змін валового, операційного, прибутку до оподаткування та чистого прибутку за кілька періодів	Виявлення тенденцій зміни фінансових результатів
Структурний аналіз	Оцінка питомої ваги окремих доходів, витрат і складових прибутку	Визначення структури формування фінансового результату
Факторний аналіз	Оцінка впливу обсягу реалізації, цін, собівартості, асортименту та інших чинників на прибуток	Виявлення причин зміни прибутку і резервів його зростання
Аналіз рентабельності	Розрахунок показників рентабельності продажу, активів, власного капіталу та продукції	Оцінка відносної ефективності діяльності підприємства
Аналіз використання прибутку	Дослідження напрямів розподілу чистого прибутку	Оцінка раціональності використання фінансового результату
Пошук резервів зростання	Визначення можливостей збільшення доходів, скорочення витрат і підвищення рентабельності	Обґрунтування практичних заходів щодо підвищення прибутковості

Продовження додатку Б

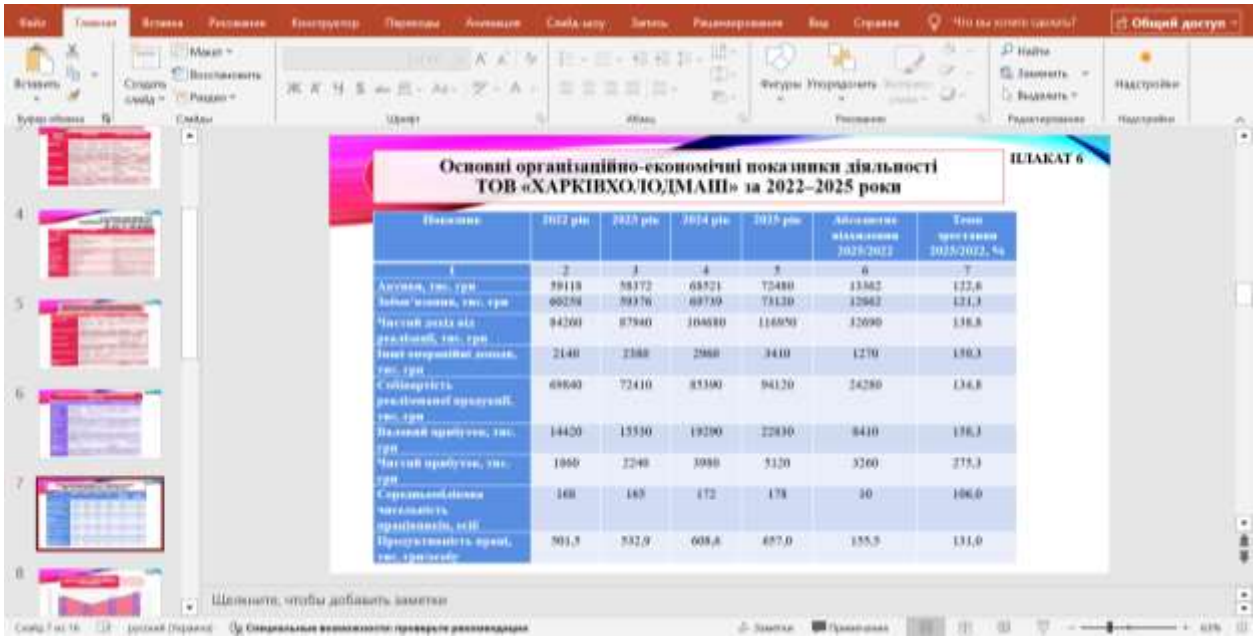

ПЛАКАТ 6

Основні організаційно-економічні показники діяльності ТОВ «ХАРКІВХОЛОДМАШ» за 2022–2025 роки

Показник	2022 рік	2023 рік	2024 рік	2025 рік	Абсолютне відхилення 2025/2022	Темп зростання 2025/2022, %
1	2	3	4	5	6	7
Активи, тис. грн	59118	58372	65921	72480	13362	122,6
Зобов'язання, тис. грн	60258	59376	68739	73120	12862	121,3
Чистий дохід від реалізації, тис. грн	84200	87940	104680	116890	32690	138,8
Інші операційні доходи, тис. грн	2140	2380	2960	3410	1270	159,3
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн	69840	72410	85300	94120	24280	134,8
Валовий прибуток, тис. грн	14420	15530	19380	22830	8410	158,3
Чистий прибуток, тис. грн	1060	2240	3980	5120	3260	275,3
Середньорічна чисельність працівників, осіб	148	165	172	178	30	106,0
Продуктивність праці, тис. грн/особу	501,5	532,9	608,6	657,0	155,5	131,0

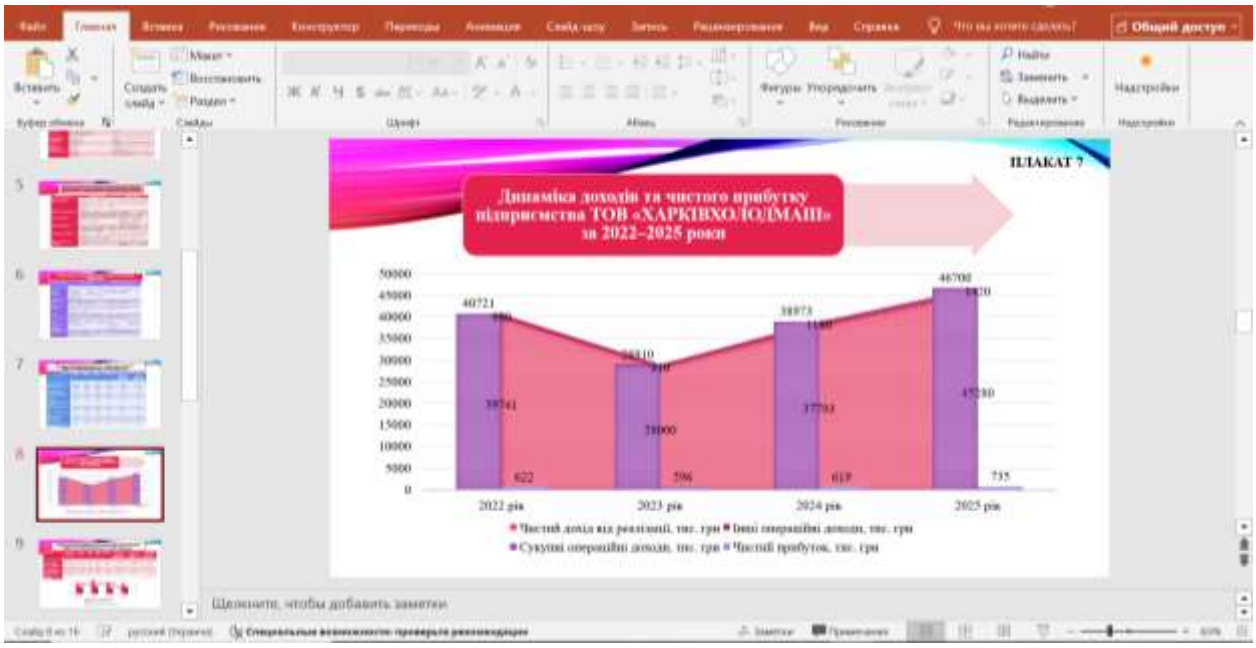

ПЛАКАТ 7

Динаміка доходів та чистого прибутку підприємства ТОВ «ХАРКІВХОЛОДМАШ» за 2022–2025 роки

Продовження додатку Б

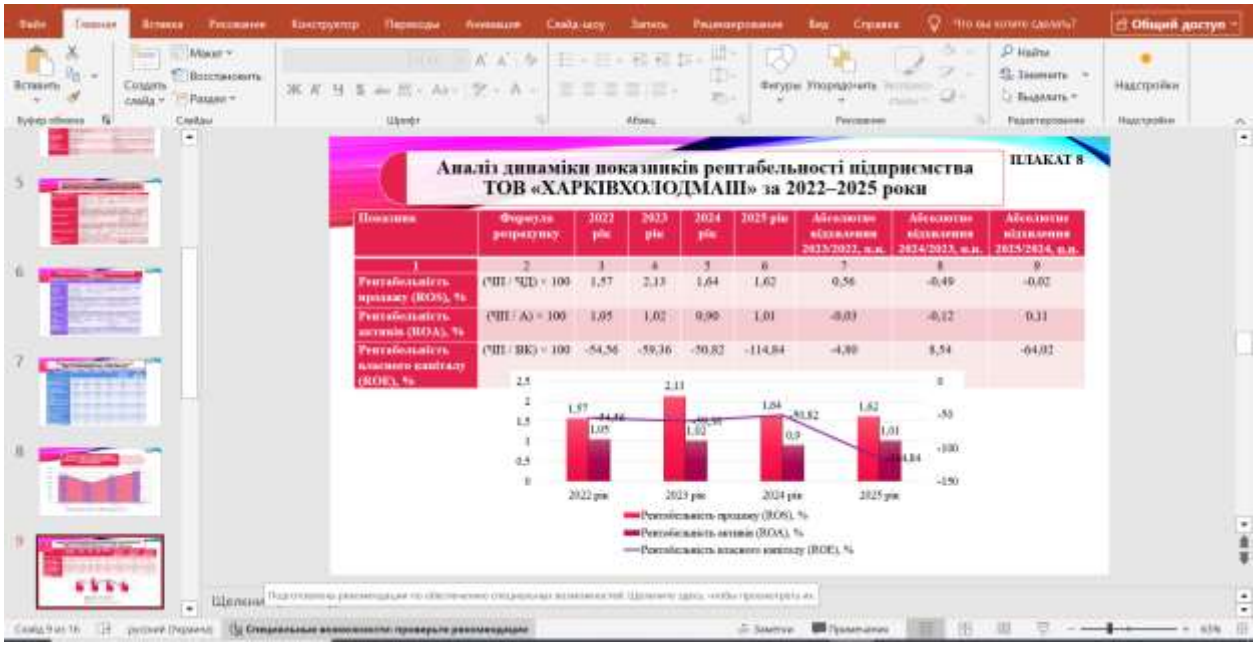

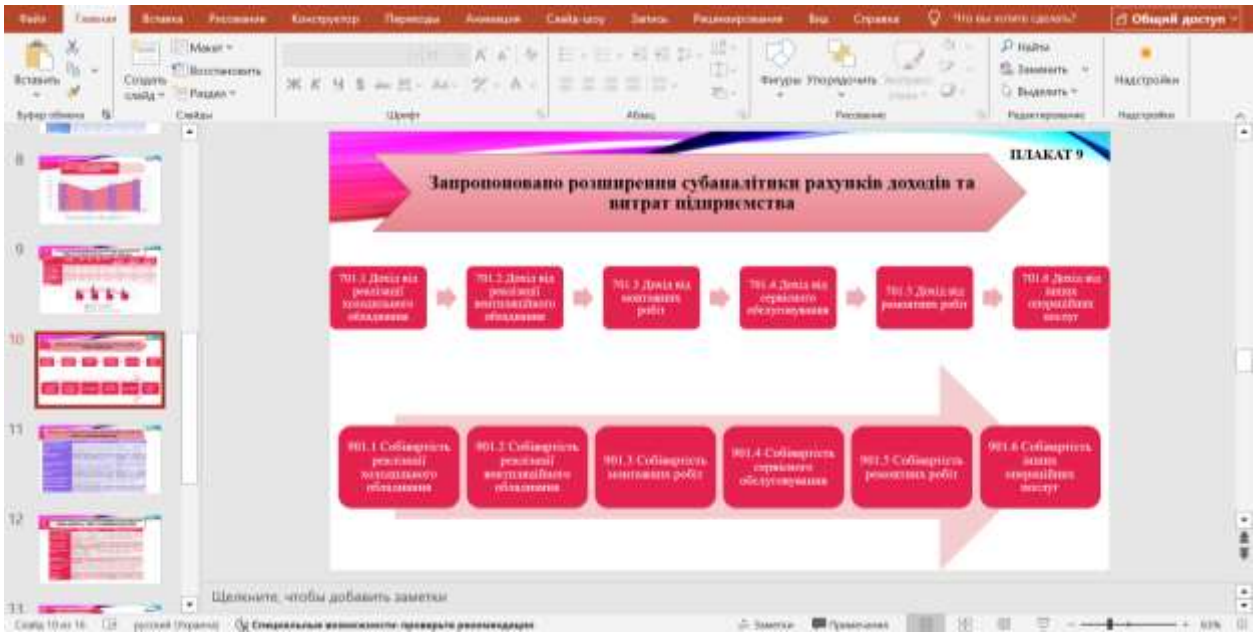

Продовження додатку Б

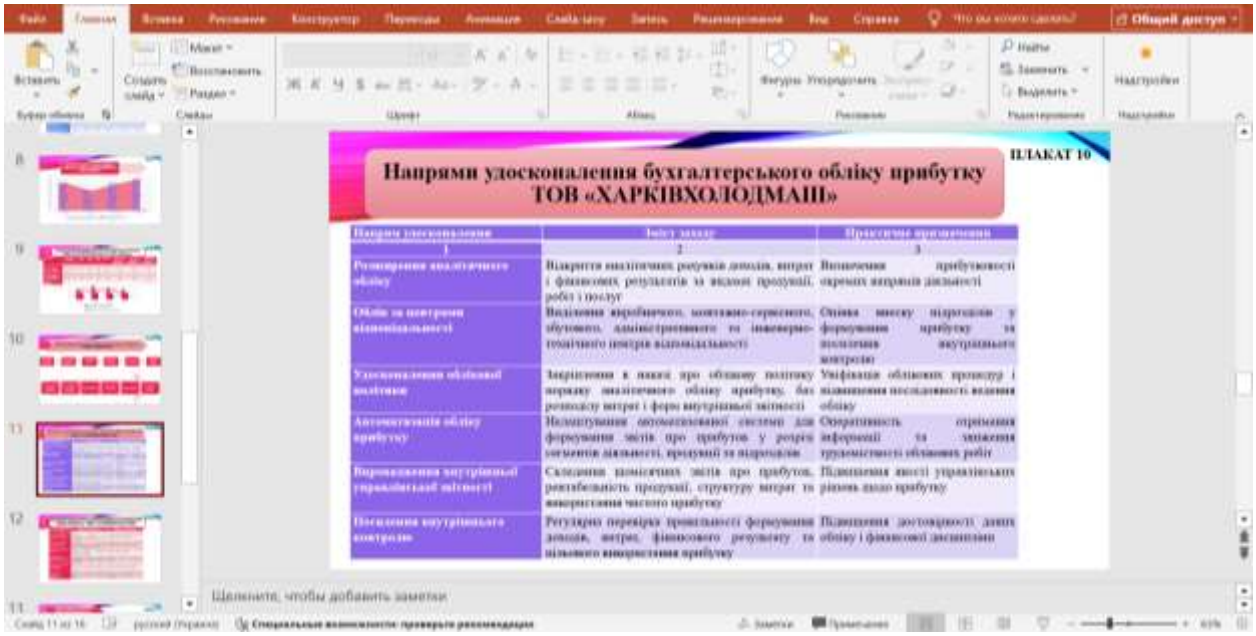

ПЛАКАТ 10

Напрями удосконалення бухгалтерського обліку прибутку ТОВ «ХАРКІВХОЛОДМАШ»

Напрями удосконалення	Зміст заходу	Практичне призначення
1	2	3
Розширення аналітичного обліку	Відкриття аналітичних рахунків доходів, витрат і фінансових результатів за видами продукції, робіт і послуг	Визначення прибутковості окремих напрямів діяльності
Облік за центрами відповідальності	Виділення виробничого, комерційно-сервісного, збутового, адміністративного та інженерно-технічного центрів відповідальності	Оцінка внеску підрозділів у формування прибутку та посилення внутрішнього контролю
Удосконалення облікової політики	Закріплення в наказі про облікову політику порядку аналітичного обліку прибутку, бази розподілу витрат і форм внутрішньої звітності	Уніфікація облікових процедур і підвищення послідовності ведення обліку
Автоматизація обліку прибутку	Налаштування автоматизованої системи для формування звітів про прибуток у розрізі сегментів діяльності, продукції та підрозділів	Оперативність отримання інформації та зниження трудомісткості облікових робіт
Впровадження внутрішньої управлінської звітності	Складання помісячних звітів про прибуток, рентабельність продукції, структуру витрат та використання чистого прибутку	Підвищення якості управлінських рішень щодо прибутку
Посилення внутрішнього контролю	Регулярна перевірка правильності формування доходів, витрат, фінансового результату та цільового використання прибутку	Підвищення достовірності даних обліку і фінансової звітності

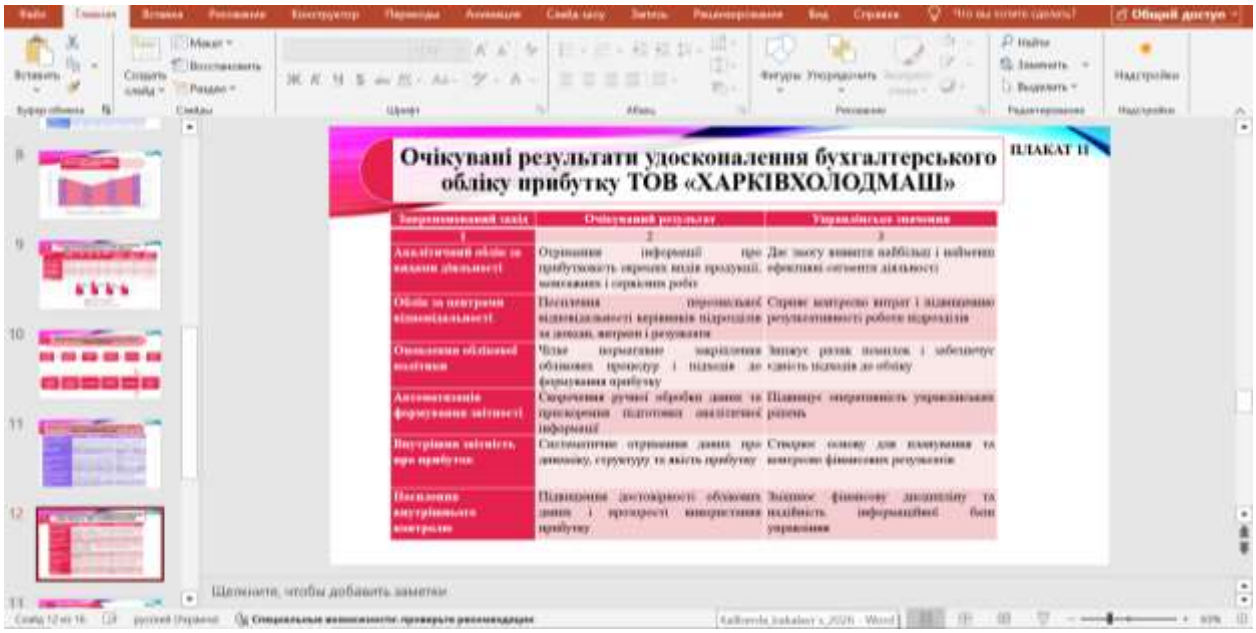

ПЛАКАТ 11

Очікувані результати удосконалення бухгалтерського обліку прибутку ТОВ «ХАРКІВХОЛОДМАШ»

Запропонований захід	Очікуваний результат	Управлінське значення
1	2	3
Аналітичний облік за видами діяльності	Отримання інформації про прибутковість окремих видів продукції, виконаних і сервісних робіт	Дає змогу виявити найбільш і найменш ефективні сегменти діяльності
Облік за центрами відповідальності	Посилення персональної відповідальності керівників підрозділів за доходи, витрати і результати	Сприяє контролю витрат і підвищенню результативності роботи підрозділів
Оновлення облікової політики	Чітке нормативне закріплення облікових процедур і підходів до формування прибутку	Знижує ризик помилок і забезпечує єдність підходів до обліку
Автоматизація формування звітності	Скорочення ручної обробки даних та прискорення підготовки аналітичної інформації	Підвищує оперативність управлінських рішень
Внутрішня звітність про прибуток	Систематичне отримання даних про динаміку, структуру та якість прибутку	Створює основу для планування та контролю фінансових результатів
Посилення внутрішнього контролю	Підвищення достовірності облікових даних і прозорості використання прибутку	Зміцнює фінансову дисципліну та надійність інформації для управління

Продовження додатку Б

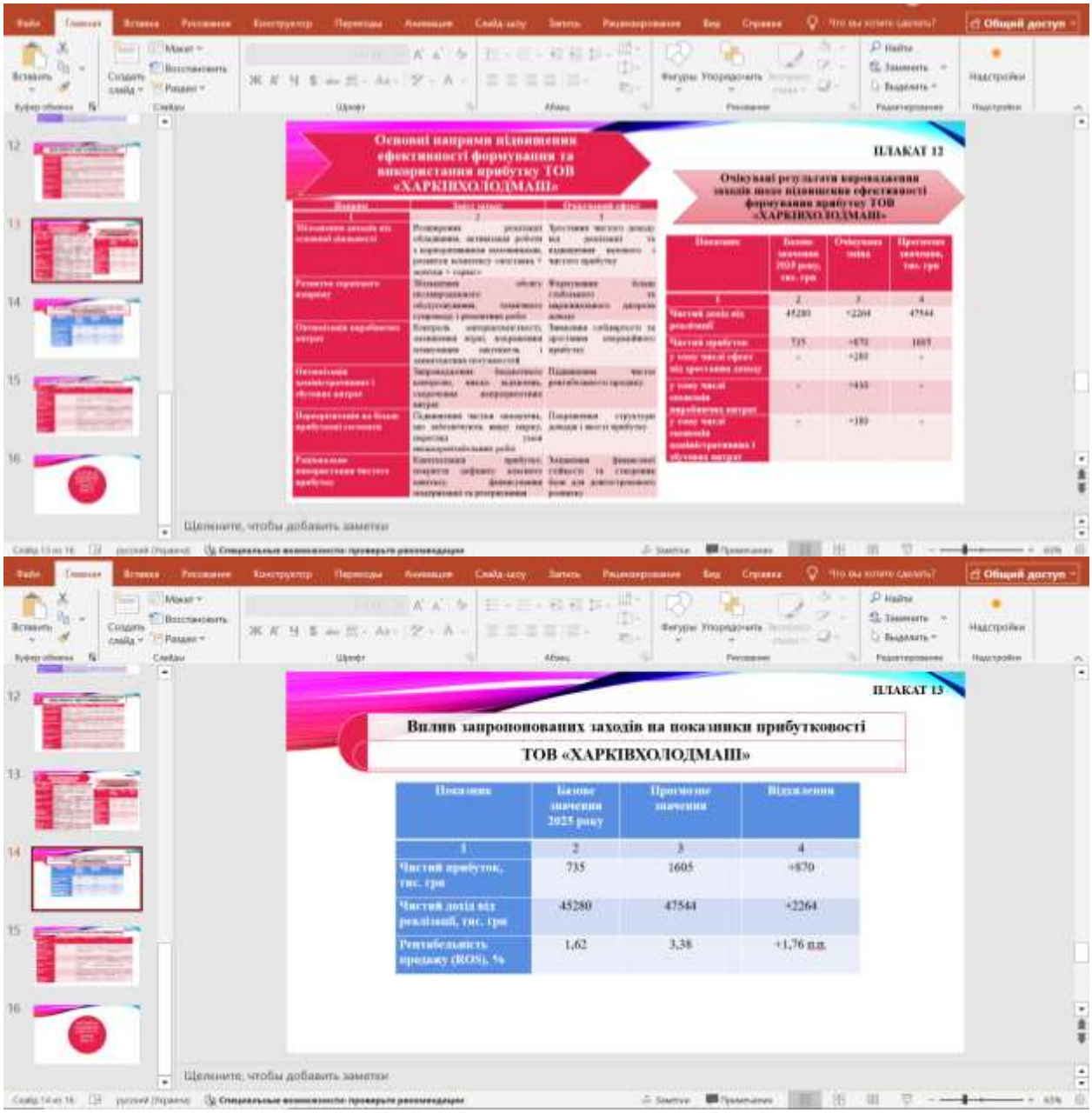

Продовження додатку Б

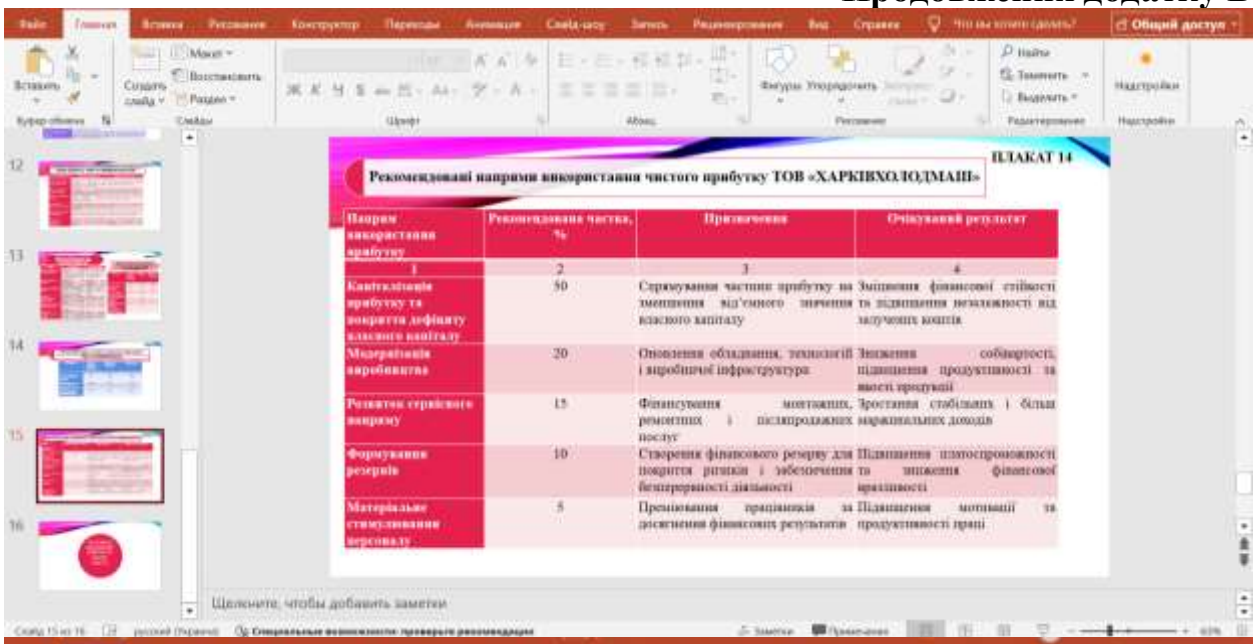

ПЛАКАТ 14

Рекомендовані напрями використання чистого прибутку ТОВ «ХАРКІВХОЛОДМАШ»

Напрям використання прибутку	Рекомендована частка, %	Призначення	Очікуваний результат
1	2	3	4
Капіталізація прибутку та покриття дефіциту власного капіталу	50	Стримування частини прибутку на зменшення від'ємного значення власного капіталу	Зміцнення фінансової стійкості та підвищення незалежності від залучених коштів
Модернізація виробництва	20	Оновлення обладнання, технологій і виробничої інфраструктури	Зниження собівартості, підвищення продуктивності та якості продукції
Розвиток сервісного напряму	15	Фінансування монтажних, ремонтних і післяпродажних послуг	Зростання стабільних і більш маржинальних доходів
Формування резервів	10	Створення фінансового резерву для покриття ризиків і забезпечення безперервності діяльності	Підвищення платоспроможності та зниження фінансової вразливості
Матеріальне стимулювання персоналу	5	Преміювання працівників за досягнення фінансових результатів	Підвищення мотивації та продуктивності праці

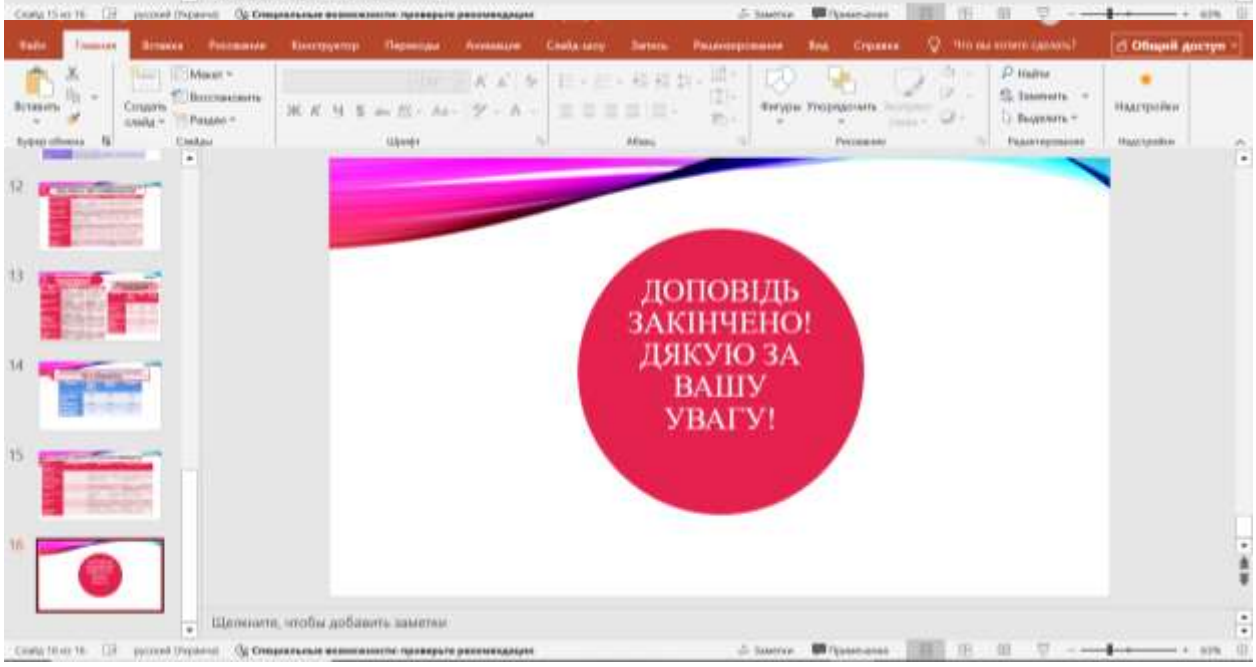

ДОПОВІДЬ ЗАКІНЧЕНО! ДЯКУЮ ЗА ВАШУ УВАГУ!